

Государств. у-р. б. у. 1854
кн. 29

150

Кн. 29

У ФРУШКОЙ ГОРИ

1854.

ОД

М. С. СРЬКИНЪ.

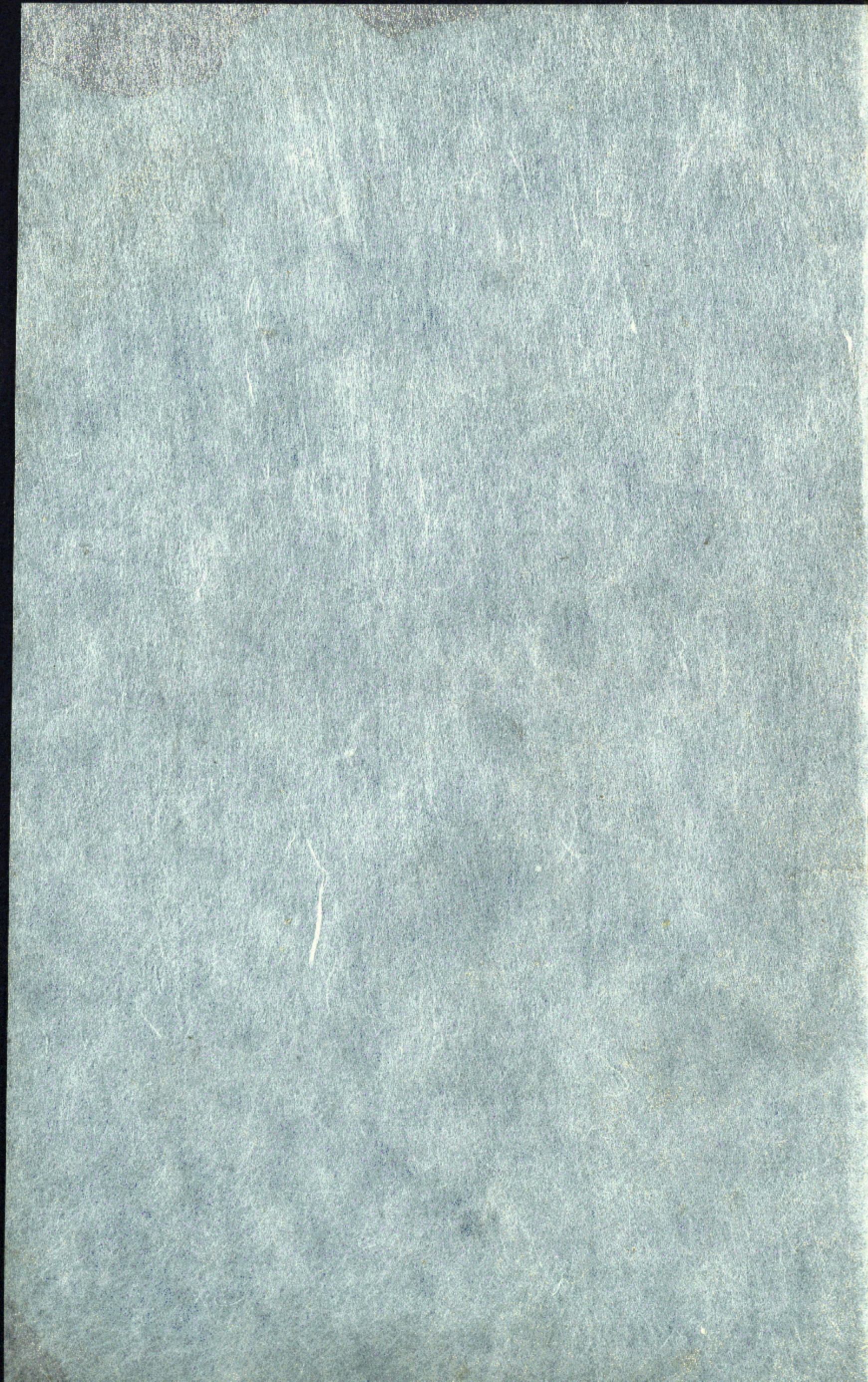
М. С. СРЬКИНЪ

II.

У ЗЕМУНУ.

Книгопечатномъ И. К. Сопрова, 1862.

Р. 19 Ср II 18/2.1

№ 13 Чоорно

У ФРУШКОЈ ГОРИ

1854.

Добро Михаиловићу
од
М. С. СРБКИНЪ.

У ЗЕМУНУ,
Печатњом I. K. Сопрона, 1862.

ПРОТЪ ПОЖИТКОУ

1884

773889

John Marshall

AMERICAN MATHEMATICAL SOCIETY

I
I
ПРЕОСВЕШТЕНОМЕ ГОСПОДИНУ

Владици

КЛАТОНУ АТАНАШКОВИЋУ

Добротвору србском

посвећуе

М. С. Србкѣня.

Єдно писмо у место предговора.

Са свакиm уваженїm, племенита, удалїна Српкињо и госпођо! одзивам се на драгоцїно писмо Ваше, коє мени непознатој написано побуди Вас моя књига: „У Фрушкой-Гори.“ Не треба ми веће у свету награде од тако жарког одзива моме перу, коє пише оно што срце осећа о свом милом народу Србском.

Што су мои осећаи нашли одзива у Вашим грудима, то є ясан доказ да су нам осећања сродна, и Бог би дао да иста прїону за срце сваке Српкињѣ, да свака Српкиња тако топло осећа за свой народ и свою цркву, у коє се недри наша народност сачувала, и таким осећаима да напаяю груди свои кћери и синова свои. Но ви у свом одушевленю према мени и преценили сте мой књижевни рад и дар, кои нашої младој литератури тек незнатне прилоге доноси, а мой є дух према другим даровитим духовима оно што єдан мали чунић према каквом великолепном броду, и јошт к тому, кад се и моя домаћа обстоятелства урачунаю, у коя ме є прерана смрт мое

IV

нигда непрежалѣне матере увалила, и често болованѣ мога скоро осамдесетогодишнѣг оца. Ово све скупа поставило ме е скоро коначно са књигом и пером, а и дотле ни сам ни кад, ни у детињства дане, као лептир од цвета до цвета кроз овај живот и свет пролазила; имао се мой урођени дар свагда с чим борити, ако ни с чим, то с гоненѣм люди.

Ценећи Ваше одушевленѣ, с коим сте мою књигу примили — а како сте е добили? Ја у тај крај Србства ни сам ни едну послала — радуем се што Вам могу на ваше жалованѣ, што е мой дневник онако брзо престао, престао још док е „дивна Фрушка-Гора Србска у пуној красоти била,“ могу Вам казати, да мой Дневник ни е онде престао, но ја сам онде престала са печатанѣм, будући сам велике непријатности при печатаню те моје књиге имала, које ћу Вам овде у кратко навести. Начиним ја у означеној печатњи уговор, да моя књига до светковине Савве Текеліе готова буде, кад ја о светковини у Нови-Сад дођем и место да по уговору примим печатане књиге, нађем само едан табак готов! Обећа ми се да кроз месец дана по готове књиге дођем, али кад ја и опет дођо, нађем мою књигу онако како сам е о светковини оставила! Са стотину лепо извињавања буде ми други скори рок обречен, али књига не би ни тада готова, за тим слѣдоваше још две-три преваре, Новембер месец већ се измиче, а од

моє књиге тек шести табак не готов, но само сложен! Кад я видо да тим начином ни за годину дана не ће моя књига готова бити, рѣшително кажем, да на шестом табаку печатанѣ стане, и то є узрок што є тај печатани Дневник тако брзо престао. К тому још хтела є та књига бити посвећена спомену невинопогиувошег србског посланика на Благовештенском сабору у Карловцима, па наведеним непријатностима у печатњи, остане и та посвета, само да што пре разкрстим са том печатњом, која ми и неповольности и штете начини. — —

Одушевленѣ, с коим є моя књига у Србији примљена, и са сви страна разбирањѣ: дал' се мой „Занимљиви дневник“ и далѣ продужио, учини да заборавим на не пријатна прошла, те продужим печатанѣ у књигопечатњи Г. Сопрона у Земуну, гдѣ су пре неку годину моє пѣсме печатане без и какви неповольности мени. Како та друга свезка буде готова, послаћу Вам є за спомен на мене удалѣну непознату. Да ме догле као до сад, „са очима ума не гледате,“ вольно би, цвѣнећи желаю Вашу, овом писму мой лик приключила, али за сад никакове моє слике при руци немам. Постоји истина єдан литографисан лик мой код издавателя „Путника,“ али нѣгова литографія гора од најгорег дрвореза, нїє вредно ни да спомен за ту мою слику, а најманѣ да коме за спомен пошлѣм, при том є невештином литографа она од Симића живо-

писана слика моя тако нагрђена, да мой рођени отац не слику свог детета познао. Но ја ћу Вашу жељу изпунити и са мојом књигом заједно Вам и верну мою слику послати. — Да ми је княгиня Юлія прекрасан спомен са врло лепим писмом, које Вам овде летећи жељу Вашу изпунити, у препису шалџи, послала, истинита је вѣст, но то не било за књигу, него још пре књиге моје. Княгиня Юлія, коју је непостижима судба света са Србством скопчала, не само заостала ту, но чим је чула да се продуженје моје књиге у Земуну печата, одма је узела сто петдесет књига за сиромашне ђаке, изразивши се да је она врло рада Србству полезна бити, само кад јој се прилика пружи. Нека Бог поживи сваког оног, који жели Србству на ползу живити.

Али Ви сте, одушевљена Србкињо, мене са толиким хвалама обасули, да Вам још на гдѣ-што одговорити морам. Што велите, да васцео око вас стичући се круг Срба а Србкиња цени мой карактер, што се ни једне књижевне партије не држим, но као да их све у коло братске слоге похватати желим, приближуем се „то једном, то другом.“ Ђст, ја и не припадљим ни једној партији; јер све што се међу Србима партијом зове, ја на то све мрзим, и проклињем. Што је неки питао шта је то политика, па кад му се не могло разјаснити, а он онда сам разтолкује, да реч политика не ништа друго но просто „угрсузлук.“

тако и ја држим да је партија неслога, а неслога закопа нам на Косову царство, даклема како Србима сме неслогу подрањивати, а да остане без кетве народа! . . . Какве има Србима партије правити, кад су пред њима само две мете; слобода, просвјета, а пут је едан, који тамо води, и зове се — слога, слога, слога! . . . па било на пољу бойном или на пољу књижевном.

Ја осуђуем и наше старе и младе књижевнике. Стари књижевници боју се да им младо јто наши књижевника не почупа цете из венца њихове књижевне славе, па од сваког млађаног појава стрепе; а млади опет осећају се способни чим из школе изађу да књижевне пресуде изричу, и овима трудним предшественицима Србског необдјланог књижевног поља сваку заслугу одричу, и мисле, да тек они стварају нову србску књижевну епоху, и тако стварају се те неслоге.

Наши млади књижевници мисле да, што је са јотом писано то је србски, и на сваку књигу с другим правописом бацају анатему као калуђери на Доситеева дјла. Ја сам увјерена да „Дойчиновић Воин“ нигда не би онако изкритизиран био, да је само новим правописом писан. Ја би желила да се дјла самог критичара читају, тако радо као „Шумадинка,“ као „Славенска вила,“ као „Песме,“ као сам „Дойчиновић Воин“ Любомира Пенатовића. Али доста о том, ја се радуем, одушевлену наше

омладине, којом она за Србство дише, што е као какав огранак душевног развитка народнѣг, и желим јој напредка у свачем што е народу полезно.

Закључуюћи ове врсте са увераванѣм мог срдачног радованя, што ми се дала прилика познати срдце едне мое сестре Србкинѣ, која равно мени о свом милом народу осећа, и молим Вас, да и Ви мени свой лик пошаљте, ер и мене вуче жеља видити черте лица оне Србкинѣ, која тако свой народ любви.

Поздравляјући Вас искрено и жарко остае Вам
права сестра

У Врдику,

М. С. Србкиня.

на Крстов-дан 1862.

П. П.

Данас сам имала посѣту од две Енглескинѣ, списатељке обе.

Юлія 10. у вече.

Васцѣли дан плюском падала є киша,
 За то ми се ніє мило баш ништа :
 Ни да читам кнѣгу, ни да штогод пишем,
 Већ под мутним небом само да уздишем,
 Сравнуюћи : Тужной Босни како
 Ведрог неба сунце не сја никако !
 Мука и њни сузе єсу іош грозніє
 Него ова киша коя плюском ліє.
 Ей, Босно жалостна ! хоће л' коя рука
 Тебе опростити не чувени мука ?

Юлія 11. у вече.

Опомена на єдну пріятельницу.

Мила душо ! шта ми радиш ?
 Да л' о мени кад што мислиш ? —
 И кад гледиш из дальнине
 Ти овамо на планине,
 Помишляш ли : У томъ краю,
 У том правом земном раю
 Живи она душа вѣрна
 Пріятельства без примѣрна !
 Сеѣаш ли се дана они
 По долови кад смо ови,
 Ах, гдѣ-коє лѣтиѣ вече
 (Што у прошлост вѣчну тече)
 Проходили с', рай у грудма,
 Макар да смо међу люд'ма. —
 Цвѣћа браємо, вѣнце висмо,
 Наше срећне дне китисмо,
 И пратисмо сунце краю.
 А кад звѣзде небом сяю,
 Спрам месеца код прозора
 Не сѣдисмо без гитара. —

Месец плавим сводом плови,
 А пѣсма се тихо слови,
 Пѣсна, — србски мили гласи,
 Тако с' текли наши часи!

Онај месец, оне исте звѣзде,
 И сад на ме са висине гледе,
 И сад цвѣћа пуна є долина,
 Ал — свѣт гледим са другим очима! —

Юлія 12, у вече.

Жестоко юлинско сунце, кога зраци стазе и путове
 чисто усіяю, премора ме, васдуги летњи данак из соб-
 нѣг ладка неизаћи. — Из дугог времена узедо прегледати
 мое писане хартіе при полазку мом у Нови-Сад, у
 којима нађо следујуће народне пѣсме, донете из вино-
 града од посленица моих:

I.

Смрт цара Душана.

Преславляо србски цар Душане,
 Преславляо кртно име свое
 На светого летњи Аранђела.
 Гостбу чини као и кад слави:
 Сазвао є стара Патриара,
 И дванаест србких владика,
 И дванаест старих игумана,
 Из дванаест србских манастира,
 И међ њима ђаче самоуче,
 И осталу сву господу србску,
 Сву господу бане и князеве.
 Гостише се за три летня дана;
 Кад є било трећи дан у подне
 Ведро небо пак се наоблачи;
 Из облака ситна књига паде
 Право цару Душану на крило.
 Цар узима ситну књигу бѣлу,
 Ал се цару отворити не да.
 Узима є стари Патриаре,
 Ни њму се отворити не да.
 Узима є дванаест владика,

И њима се остворити не да,
 Узима е дванаест игумана
 Из дванаест србских манастира,
 И њима се отворити не да!
 Узима е ђаче самоуче,
 А' књига му отвори се сама!
 Књигу штије ђаче самоуче,
 Књигу штије горке сузе ливе.
 Пита њѣга србски цар Душане:
 „Чедо мое ђаче самоуче!
 Књигу штијеш, горке сузе ливеш! —
 Кажи, чедо! шта ти књига каже?“
 Ал' беседи ђаче самоуче:
 „Господине! србски цар Душане!
 Књига каже твоје велѣ грее:
 Ти си твога бабу обесио
 У Звечану граду проклетоме,
 А на круни оста ти проклетство,
 Што ће трајат до девет колена;
 Ал' твој баби нудио ниси:
 Баба ти се есте посветио,
 Срб' светкује Дечанскога краја. —
 Ти имадеш и сина Уроша,
 Играо се Урош са дечицом,
 На детиньски деци говорио:
 Док ја будем као и мой бабо,
 Ја ћу мога бабу обесити,
 Као што е и он њѣговога
 Обесио у Звечану граду,
 Отећу му за живота царство
 Као што е и он њѣговоме.“ —
 А ти царе пође по детинству,
 Па Уроша баци у тавницу!
 Протрунуо Урош у тавници
 Своју младост, твоју царе радост,
 И за твоје велѣ царе грее,
 Погинуће Урош у младости,
 Ал' ќе ти се Урош посветити
 Твој единац, лозе Неманьине,
 А твог гроба нико знати неће. —
 Јошт ти каже ова књига света,
 Да саградиш лучеву ћелию
 И ћелию царе да запалиш,
 Да запалиш са све четир стране.

И сам собом уђеш у ћелию :
 Што ти буде право и праведно.
 То ће царе, теби останути ;
 А што буде кето и проклето !
 То ће т' царе огњем изгорети ! —
 Сузе лив србски цар Душане,
 Па он гради лучеву ћелию,
 И запали са све четир стране
 И сам хдете ући у ћелию ;
 Ал неладе стари патриаре ;
 Недадоше дванаест владика,
 И дванаест стари игумана,
 Из дванаест србски манастира,
 Већем цару вако беседише :
 „Цар Душане србско сунце јарко !
 Нейди царе собом у ћелию
 Да пропишти србска царевица ;
 Србо нема над тобомъ юнака.
 Него баци ђаче у ћелию,
 Баци ђаче нека огњем горе.“
 Цар послуша, и он ђаче баци
 У огњену лучеву ћелию.
 Сва изгоре лучева ћелия,
 Али оста ђаче самоуче,
 Оно седи на столици златной,
 Текем што се мало озноило, —
 А пред њиме ситна књига бела
 Што е цару пала из облака. —
 Кад то виде србски цар Душане,
 Он огради и другу ћелию,
 Западе е са све четир стране,
 И сам царе уђе у ћелию ! —
 Изгорела лучева ћелия,
 Изгорео србски цар Душане !
 Остала му само десна рука,
 И она му не би останула
 Ал е много добра учинила :
 Градила е многе задушнице,
 Бранила е праство Неманића,
 Сиротињу млогу е ранила ;
 Па Бог души овростио клетву,
 Црну клетву родитеља стара.
 Србин плаче, Душана нариче :
 „Ой Душане сунце огрејно !

Док ти быя, добро ли нам быя,
 Не знадо смо за окове туђе,
 А сад Призрен, царевина твоя,
 Люто пвиди у турски окови,
 Косово е саранило царство
 Србин поста робе заробљени!

II.

Нема майка до мало порода:
 Ђерцу Вату и Ђерцу Мериму.
 Вата носи свилу и кадифу,
 А Мерима тек танку кошулю;
 Али Меру многи просци просе,
 На Ватиму нико и негледи
 Покрай лепе Мериме девојке. —
 Кад то види остарила майка
 Она мисли, све на едно смисли:
 Млађу сею удаг' пре старіе,
 Те изпроси Мериму девојку
 Младо момче из земљѣ Бугарске,
 Од господска рода и племена.
 Изпроси е, свадбу уговара
 Мало рока за годину дана,
 Док он оде у земљу Бугарску
 И сакупи кићене сватове,
 Дан по данак годиница прође,
 Приближи се сватовима време,
 Ал беседи Ватима девојка
 Својој сеи, невестници Мери:
 „Ајде сею у гору зелену
 Да беремо свакојка цвећа,
 То ће сею теби требовати
 Данас, сутра, док ти свати дођу.“
 Мерима е срца незлобљива,
 Оде с Ватом у гору зелену,
 Гором беру свакојко цвеће,
 А кад бише код едног бунара,
 Над бунаром, над водицом ладном
 Вита ела разширала гране,
 Ту беседи Ватима девојка:
 „Ајде сею да се одморимо,
 Јошт е сею повисоко сунце,
 Стићемо ми зарана двору.“

Дена Мера срца незлобљива —
 Спусти главу на зелену траву
 Код бунара под зелену елу
 И ту заспа ко на крилу майци. —
 Кад то види Ватима девојка
 Она трже ноже од пояса
 Закла с њиме единицу сею!
 Иде без њѣ у дворове майци
 Па казуе што истина није,
 Како иј е витлало зверинѣ
 И како е достигнуло Мериу,
 И разстргло Мериу на комаде,
 Кука једна остарила майка
 И нариче своју удавачу,
 И шта ће јој сватовима казти,
 Шта ће казти зету несудѣном,
 Кам' невеста Мерима девојка?
 Њој беседи Ватима девојка:
 „Послушай ме моя стара майко,
 Обуци ме у руво Мерино,
 Па ме покри густим покривалом:
 Па ме подај место Мере майко!
 А кад оду кићени сватови,
 Онда кукај, онда жали Мериу,
 Онда дели за душицу њѣну.“
 То е майка послушала Вату,
 Обукла е у руво Мерино,
 Стегла срце, и не пушта гласа, —
 Па чекаю кићене сватове.
 Гором езде кићени сватови,
 Кад су били епрам оног бунара,
 Ал се вио орли и гаврани,
 И слећеду на зелену елу. —
 То видише кићени сватови,
 То видіо ђувегіа млади,
 Па он вели кићеним сватовма:
 „Ој господо кићени сватови!
 Уставите конѣ халовите,
 Да одемо до оног бунара,
 Мора бити да ко мртав лежи,
 Кад се слећу орли и гаврани.“
 То сватови њѣга послушаше
 Уставише конѣ халовите,
 И одоше лађаном бунару,

А кад тамо у зеленой триви
 Лежи млада у крви девојка!
 Од сватова нико ј' непознае,
 Познаде е ђувегиа нѣзин,
 Чим е виде црной земљи паде, —
 Сватови се яду досетише,
 И од яда чисто занемеше. —
 По том одним гласом повикаше:
 „Да жалостни данашњи сватова!“
 На то с' трже млади ђувегиа
 Па беседи својой невестници:
 „Ао Мери, мое јарко сунце!
 Зар ту чекаш кићене сватове?“
 Из мртвила Мера се разбуди
 Па уздану од срдашца тешко. —
 То смотрише кићени сватови,
 Вуку воду из дађан-бунара,
 Па с девојке сапираю крвцу,
 И лице јой бело умиваю,
 Ал прогледа Мерима девојка,
 И погледа ђувегию свога. —
 Кад се њине очи сусретоше
 А он брже своју Мериу пита:
 „Можеш душо преболети рана?
 Да те носим моме белом двору,
 У мене е майка видарица.“
 Ко из мртви Мера проговара:
 „Ј ти могу проболети рана;
 Сея ме е у страоти клала
 Па дубоко не задеде ножа.“
 Он јой гради од грања носила,
 А сватови ладак начинише,
 Све од грања са зелене еле,
 Па е тако носе двору белом.
 Превати се болестника майка,
 Извида е за недељу дана,
 И венча е за сина едина,
 До године Мера чедо люля,
 Мушко чедо у колевци златной,
 Чеду прође тек недеља дана,
 Ал с' доведе Ватима девојка
 За сеиног првога комшию.
 Кад су били свати на вечери,
 Чедо люля и госпођа Мерима,

Чедо люла, чеду попева :
 „Да зна тета да има сестрића
 Она би га к себи заискала
 И питала: Шта ти ради майка,
 Како ли е преболела рана?!
 Да зна бака да има унука
 Она би ти кошулю понела
 Када тети у походе пође!“
 Песму слуша млада невестница
 Песму слуша грозне сузе лие,
 Па беседи својой свекрвици :
 Свекрвице, од сад моя майко!
 Зови мени твою комшиницу,
 Коя тако чудну песму пева
 Уз колевку мужког чеда свога,
 Да е само очи мое виде!“ —
 То свекрва Вату послушала
 Па дозвада свою комшиницу.
 Дође Мера с чедом на рукама,
 Познаде е невестница Вата,
 П' она трже ноже од пояса
 Те удара себе у срдашце.
 Умирући Вата проговара:
 „Сеіо моя, единице моя!
 Прости мени твоє муке сеіо,
 Не би л' мени и Бог опростио.“

И ево едне мое пјесме написане при полазку мом
 у Н. 29. јунія о. г.

Јутро.

Како лѣпо летно јутро блиста,
 И милина озарава треста!
 Бистром росом заливено цвѣће
 И зелено на дрвећу лишће
 Златним зраком јутра обасуто
 Трепти као бисером посуто,
 И мирисом благовѣтним вѣе.
 По брегови бѣла стада блее,
 Звонцад звоне, пастири свираю,
 А долине с еком одзиваю!
 Ой красото у том долу, јутра!
 Тебе нећу я видити сутра,

Преко они брегова зелени
 Там' кумови надаю се мени,
 С майком мојом сад ћу тамо поћи,
 Там гдѣ-кое јутро ће ми проћи.
 Ал се јутро там' тако не буди
 И другчи онуда су люди. —
 За то м' овдѣ све што видим вели :

Просто дѣте долине смирене,
 Кад се вратиш, све ћеш наћи вѣрне:
 Ова поля, ове зраке зоре,
 И у зори све ове жуборе,
 Мелодију умилну природе,
 Уз коју си одрастило овде.
 Ал се и ти врати нама вѣрно,
 Донес' натраг благо не измѣрно:
 Просто срце, и страно суети,
 Нит' од моде дай се там' занети, —
 Те ужасне у свѣту царице
 Којој робе све твоје сестрице. —

Доб' ћу таква, мила моя поля,
 Куд ће од те наука ми боља?
 Па сад с Богом! сиремна кола стое,
 Тешко од вас иде срце мое!

Јуліа 14. у вече.

Кад се сунце нагло к брегу да се смири (у нашем народу неће нико рећи: село сунце, ер се сунце онда разлоти и одговори: „Сео, не устао.“) дигнемо се сви из куће винограду у крушке. Јулчика е носила малу Милицу, ал' код сваког чбунића майкине душице морала е спустити, и ми сви стати, док су пѣне мале ручице цвѣтиће мирисне майкине душице брале, и нама редом давале, а ми ню за уздарѣ любили. —

Изпод винограда дужом брега к југу лежало е у крстинама сведено жито, зоб, ечам, први плод селячког труда, и — први издис зеленог лѣта!

Жетва е весело доба у нашем народу. Она се на Павлов-дан починѣ с мобом. Тко само може купи на тај дан мобу, а сваки на мобу радо иде.

Моба се скупи код газдине куће, гдѣ ручаю, по-сѣдаю на кола на лотре, међу њима свирац, подигну

виореће се баряке од лепи марама, и полазе на жито пѣвајући :

Или грми, ил' се земля тресе?
Ил' удара море о брегове?
Нити грми нит' се земля тресе,
Нит' удара море у брегове,
Већ то љзди превасилна моба, и т. д.

Тако цѣли дан жаню пѣвајући жетелске пѣсме, да сва околина одзивом узбури. У подне се носи за њима ужина. У вече иду онако исто кући са баряцима, само пѣвају ону пѣсму како яблан моби говори да иде по-лако, ер му е сама госпоя код двора, па неће знати, да е силна моба, него ће мислити да е турска войска, па ће уплашити се. —

Када у дворишту (авлији) буду, онда пѣвају :

Добар вече, добар домаћине!
Ел' готова господска вечера?
Ел' готова, и ел' постављена?
Силна ти е моба уморена.

А редуше изпред куће одговарају :

Готова е господска вечера,
Готова е, и постављена е,
Само у двор наша силна мобо!

По том моба сиђе с кола, пободе едан баряк у стрею, редушу тог дана и све помоћнице полију из пуних котлова водом, играју коло на дворишту, вечерају и веселе се до нико доба ноћи.

Тако се сва жетва са пѣванѣм мобарских пѣсама сврши, с тим се пѣсмама и виногради овежу, вишиѣ и и трешиѣ оберу. Онда глас тих пѣсама по нашим доловима и бреговима умукне и замѣну га друге пѣсме, које постају и нестају. Пред бербу, и у бербу почиѣ се сватовски пѣвати, оне трају до поклада, докле просбе и сватови. Уз божићни пост на свечарима и на ябукама (прстен девојчки) пѣвају се асталске пѣсме, и неке уз

ков се коло игра, ер у пост свирац не свира. Уз ме-
соѣђе су сватови, сватовске и асталске пѣсме. Уз
ускршњи пост има особите сигре, које младеж на опре-
дѣленом месту проводи, од коих многе и своје пѣсме
имаю. Кад и њино доба прође, онда са развјанѣм про-
лећа и са ницанѣм цвѣћа, ничу и нове пѣсме из пое-
тичног духа србскога народа, коих се глас преко наших
пољана ори, и нестане их, као год и цвѣће, што ниче
и нестане га, а са новим цвѣћем, ето и нови пѣсама!
Ј још ову мобарску пѣсму знам:

Чобанине, рано материна,
Терай овце, укланяй се с пута,
Сад ће туда проћи силна моба,
Украшће ти овна нойболѣга,
Найболѣга, и наймилиѣга,
Што ѿ на њѣму од илде звонце,
За рогови перо пауново,
На перету бочи девојачке,
Ков чобан за овцама любви.

Юліа 15. јутром.

Мой отац оде још за јутренѣг хлада у манастир св.
Киряка и Јудите, гдѣ е данас слава. Кад е у ком
србском манастиру слава, онда у целом Срему неће ни
едне Србкинѣ рука за женски посао прехватити, слѣдо-
вателно неће ни моя рука. За то могу сад подуже пи-
сати, и то ћу да напишем едну народну приповедку.

Приповедка.

Човек и жена жиѣли жито, пак се посвађаю, а жена онда раз-
срди се на оде на други край њиве, и онако лютита стане оштро
жиѣти. Цар од те землѣ био много, много година болешљив, и
кад лекари из целог света не могоше га излечити, он онда пође по
своєм царству, да и код простог народа лека потражи. Пут га
нанесе баш туда покрај њиве, на крѣој е тай човек и жена
жиѣо, и кад види жену како оштро жанѣ, рекне своим слугама:
„Видите, слуге моје, како е она жена вредна. Кад е вредна, зацело

да е и паметна; него идите, доведите е мени, може бити да ће знати ми што од ове моје нужде казти!“ Кад е доведу, цар јој рекне: „Драга моя! Видиш ја сам цар, и болуем већ толико година, па сам пошао по мом царству, да код вас простог народа, лека тражим, ер ми ни едан лекар ніе могао помоћи, него помози ми ако што знаш, па ћеш бити срећна и светла докле си год жива.“ Жена мало поћути, па одговори: „Светла круно! и ја незнам ништа, него ено онај човек што тамо сам жанѢ (за свог мужа), он зна од сваке на свету болѢ (а сироман ніе ништа знао, него жена оће да му се освети), него неће никога да лечи. Он ће се вама клети и преклињати да незна, ал ви ништ' не веруйте, него ако неће людски свама ићи, а ви га вежите.“ Цар јој зафали и обдари е, па таки пошлѢ да му човека доведу. Кад га доведу, цар му се каже ко е, и за што путуе, и да е за нѢга чуо да он зна од сваке болѢ лечити, него да иде с њим да га лечи, па ће му сазидати двор таки до свога, ако неће, он ће га бацити у тавницу, па нека труне докле е год жив. Јдан се човек упропасти шта га е снашло, стане се клети и преклињати, да он ништа незна, а цар се окрене своима и рекне: „Но, но, право е она жена казала! Ништа, ништа, само ви с њим на кола.“ И тако јдног човека одведу! Кад дођу у царски двор, цар заповеди да се тај човек таки пред нѢга изведе, и запита га: „Но, драги, ил волеш цара лечити, па у дворови живити, ил у тавници трунути?“ „Лечићу те, светла круно!“ одговори човек, „него забрани девет никад некошени ливада, па кад у њима порасте трава за девет прстију, онда те ливаде нека покосе девет неженѢни момака са девет нових коса, и покупе девет девојка са девет нових вила, онда да се та трава кува у девет нових казана, па ћу те онда у тој води купати, и том травом облагати.“ Тако се учини, и цар за кратко време оздрави! Онда одене тога човека у свилу и кадифу, сазида му двор таки до свога, и тако он живио као какав цар. Еданпут падне цару на памет па изда по свом царству заповест да се сви, ди кога шта боли, скупе на едну поляну код нѢговог града, он ће довести свога лекара да јј излечи. Боже, кажу, поврвили сви болни, богалѢи, клясти, слепи на ту поляну! — Кад цару јаве да су дошли болници, онда он са свом господом, и још из других краљѢвина сазвао гостију, и са лекаром изађе на ту поляну, да сви виде, како ће нѢгов лекар све излечити. Кад изађу онда лекар рекне цару да изда заповест, да сви болници едан пред другог седну. Кад они тако поседају, онда лекар дође првом, гледи га, пипа га, маше главом, опет га гледи, пипа, па последку му прешаѢ: „Тебе морам заклати, а овог пред тобом намазати.“ Тако стане оног другог пипати и гледати, и нѢму нѢшто на уво

прешапће, тако трећег, тако све редом гледа, пишао, и сваком нешто на уво прешаптао, п'онда се врати цару и рекне: „Ми сад айдемо, я сам већ што сам знао учинио, и мислим да ће до сутра сви здрави бити.“ Кад цар са господом оде, онда болник што је први седио запита оног пред собом шта му је лекар казао овај одговори, да му је казао да ће га заклати па оног пред њим намазати. „Наопако! одговори овај, та то је првом мени казао, да ће мене заклати па тебе намазати. А шта је том пред тобом казао?“ Овај то исто одговори, овај пред њим то исто, и тако сви редом. „Шта наопако! повићу болници, та тај ће сутра нас све поклати, него айде да ми бежимо одавде.“ И тако кад се смркне, они све бегаш оданде. До у јутру ни једног ни чути, ни угледати. — Само један сиромаш није ногу имао, па га дан на поляни нађе, у том и цар са господом и са лекаром на поляну изађе, кад овај њим спази, а он се дигне на своје две бадрљице, па зачне из гласа викати: „Здрав к'о од майке рођен! И сви су оздравили, и кућама отишли!“ Кад то видише кралјви и господа из других кралјвина, а они стадоше давати цару небројно благо, само да им тог лекара да, или да га пусти да и у њене кралјвине иде, да и код њи болне излечи. На ког лекар изађе пред цара, поклони му се и рекне: „Светла круно! я ни код тебе нећу више стаяти, ако ћу још кога лечити, па ма ме бацјо на дно у тавницу, само лечити нећу више никога.“ Цар му на то обећа да неће више никога лечити, и да му још блага доста, али га од себе не пусти.

У вече.

Пред само веће забрујаша звона код нас и у манастиру, сваки се освртао, чему је то? Ми знадосмо кога ти звуци поздрављају, ер нам је јављено ко ће нашим селом проћи, и учинили смо наредбу да се и код нас звони, чим манастирска звона зазвоне. Поизлазимо сви на сокак, на глас звона поизлазе и све комшије, и обколе нас са питањем, ко ће то доћи? И тек што им одговорисмо, — ал ето се указа наш седи, у народу обожавани Патријарх! Он иде са славе св. Кирика и Јулите, у наш манастир на конак. Близу нас дошавши примјтно се видило да до себе седећег епископа за нас пита, — кои Патријарху, на нас гледајући и показујући, одговара. Мени на рукама била је мала Милица, изнела сам је да и она архипастирски благослов прими. — —

За свитом патриарховом ето и мог отца гдѣ дође!
Он е још сасвим обузет отеческим поведенѣм старѣшине
свога. Прича нам како е преосвештени смѣрни владика
од св. Андріе нѣга св. Патриарху представіо, и како му
глава св. цркве наше између осталог и ово рекла:
„Чуо сам како ваше стадо к добру настављате и како
му и призивом предходите; настављайте га и у будуће
тако, ваше е, од Бога вам е вручено.“ Нѣгова е Све-
тост и за нас децу питала.

Али мой отац нје само да е данас као примѣран
свештеник од своих предпостављених одликован био, но
е и као отац радости жиѣо. Он е ту себи посејао, па
га е радост о успѣху труда сасвим слабом учинила, те
се хвали како га е данас сваки од гостию познати же-
лио, и како се све око нѣга стицало и надметало, да му
изяви, како е он срећан отац, кои такву децу има. —

Ако и када ко ове моје листове читао буде, закли-
нѣм га, да не мисли да ме е суета навела да ове врсте
напишем, него топла жеља, навести примѣр свим родитељ-
ма, како е то красно наставити своју децу на пут благо-
правія и изображености, и да с тим својој деци даю
оно благо, које им нико одузети не може.

Моје Оцу.

(Ави).

Видим ти сузе радости теѣи
Низ седо лице, ал морам реѣи:
Да и зной труда капљѣ ти с чела,
Кои е душа твоя поднела
Због жарке жељѣ: Дѣчицу своју
К Олимпу слати, на дику твоју;
а дику твоју, ер си разумѣо
Чим би најбољѣ децу усреѣио.
Тай избор твой е ишеница чиста,
А брига, патњѣ, било е триста. —
На тебе дакле сва хвала спада,
Коју Ти деца примаю сада.
И даљѣ се трудити она

Тог оца бити деца достойна,
И благодарна до гроба свога,
А ти нам живи лѣта на многа!

Юліа 16. у подне.

Звона манастирска огласише полазак св. Патріарха. И наш црквеняк дотрча по ключеве, те за тилѣи часак заорише се и наша звона.

То знаиѣ да се глава свете наше цркве код нас налази, довело є сво село у неки радосни душевни покрет, те на глас звона поврви сво село на овај главни сокак.

И ми смо сви пред нашим вратима стаяли.

Како се изгледани указа, сви люди капе поскидаше, и тако свога архипастира чекаше, кои се кроз народ лагано возіо, на єдну и другу страну стадо благосиљао, а ово се до црне землѣ кланяло.

Спрама нас уставише се патриархова колеса, за њима устави се сва свита. Свети Патріарх окрену се поздравляюћи к нама, мой отац притрча колесам, а свети Патріарх прихвати му се за рамена с реч'ма: „Отац Василіє! оћу и у вашем дому да вас видим.“ Ми сви приступимо ближе, мати прва приступи да цѣлива архипастирску десницу, а преосвештени владика рече, да є то супруга отца Василіа, на коє іой велики гост рече: „Одавнѣ сам я слушао, како си ти мудра мати, и примѣрна газдарица, па сам дошао да те у твојој кући видим, — а коє ти є кћи Милица?“ На коє и я светой десници приступим и неколико отечески речи добієм. — За мною Катица, — па се онда све комшіє стекну цѣлованю деснице отца свога, а я брзо отрчим, отворим сва врата, и опет нашега високога госта на авлински врати дочекам, — кои тад са целом свитом под наш кров ступи.

Почем се Нѣгова Светост у првой соби мало бавила у разговору са родитељима моим, запита мене: „А гдѣ є твоя соба?“ Я на отворена врата покажем и свети Патріарх позвавши преосвештеног владика, за тим мене, праг мое

мале собице пређе. Ја са особитим чувством послѣдова-
 тим високим гостима, коих посѣта сад само мени значи.
 Они стадоше код мога стола, а разговор беше мое за-
 ниманѣ. „Смем ли Вашој Светости поднети једну књи-
 жицу моих пѣсама?“ (Прве мое печатане песме, коих
 угледанѣ света имам г. Д. Медаковићу захвалити.) „Смеш,
 дакако да смеш, и ја ћу их радо примити, дете мое!“
 гласіо е одговор. Ја поднесем малену књижицу и цѣлуем
 десницу, која е за књигу прихватила, и која се по том
 подиже надомном с' овим благословом: „Да будеш жива
 и здрава, твој роду на понос, и од Бога ерећна, ко
 што заслужиеш!“

При последњем опроштају код кола рече отцу моме:
 „Ајде отец Василије, седите у каруца код нашег комшије
 Игумана, он е сам, па ајдете и ви замном.“

Том позиву мой отац слѣдова.

Св. Патријарх са свитом већ се био иза села на брегу
 указао, давно за зелене обале заишао, а звона су још
 звонила, и свѣт стаяо и тамо гледао, као да га истом
 очекуе.

Звона ућуташе, мало по мало и сокак се осами. —
 Вратисмо се и ми у себе, гдѣ смо мало пре тако по-
 чествовани били. Катица оде постављати стол, за њом
 отрча и мала Милица, ја дођем у мою собу, станем код
 стола, гдѣ сам мало час патријаршески благослов примила,
 — и са тронутим чувством напишем глави наше цркве
 ово врсте:

О ти бодра наше цркве главо!
 На твој путу к народићу благу,
 Коим ходит' видимо те давно, —
 Бог нека да живота и здравља,
 И још много међу нама дана,
 А награду у небесном свѣту!
 Име ти е Србство пресадило
 На дну срца свога благодарна;
 Из њга е изникло спомена,
 Да с' споминѣ твоје име славно
 Докле трае сунца и месеца,
 И под сунцем народа Србскога!!!

Юліа 17. ютром рано.

Доби налог од моє майке да идем у виноград, гдѣ се имаю кайсіє обрати. —

Тако дакле сунце мило
Кад ти будеш излазило
Од истока, из далека,
Поздрав' љу те я са брега.

Доцніє

Кад сам отишла у виноград и берачице се на жу-
те кайсіє попеле, рекнем им: Ей, моє девојке! зла ће
рана, а гора плата бити, ако ми нећете пѣвати. Оне се
почеше смејати и пѣвати:

Дуга дана у зла господара!
Неда сести, неда леба ести:
Сунце зађе, а ти немаш плаће.

У тай ма подиже се сунце преко дальне равнице
иза Дунава, купајући своє зраке уроси чак овамо до нас,
а моє наименице почеше пѣвати:

Сини сунце, да огреем руке,
Да претерам преко Саве Турке,
Да им кажем: Кад е Лазар пао,
Ніє Србско царство закопао.

Ту стану. Я повичем: Та дед'те, дед'те далѣ.
„Незнамо далѣ, одговори моя Ружа, но кад ви тако те
пѣсме волете, сад љу я вама едну певати,“ и поче
пѣвати:

„Неста сунца за три бела дана,
И месеца за три ноћи тавне,
Нико несме сунца да запита,
Нико сунца, и нико месеца,
До даница звезда преодница,
Што е сунце јарко запитала:
„Сунце јарко! небу на високо,

Ди си било за три бела дана,
 Ди ли месец за три ноћи тавне?“
 Ньойзи сунце по тихо беседи:
 „Ой сестрице, звездо преоднице!
 Ми смо били далеко у свету,
 Преко мора, преко синьи гора,
 И гледали велике жалости
 Ди умире србски цар Душане
 У сред землѣ туђе и незнане,
 У сред войске, с којом царе пође“
 Са лукави Грци бояк бити.
 Ди год кога од рода имаде
 Што є с царем пошло под баряком,
 И войводе од свию земаля,
 Сакушию юнак око себе,
 Па предає њима на аманет
 Єдинога неяког Уроша;
 А заклинѣ кума Вукашина
 Частним крстом, и крстним именов,
 Да Урош чува царевину.
 Цар издану, а закука войска,
 И попада земљи од жалости
 За Душаном, за царем својем.

Ком Србину и Србкињи не би ова песма потресла
 срце, да и сами падну земљи од жалости:

За Душаном, за царем својем? —

Ни сам више ни хтела да ми моє радинице пѣваю,
 но сам отишла до под мою марелу, па питала сунце,
 докле ће тако путовати путе своє, и србске сузе гле-
 дати? Србске сузе:

За Душаном, за царем својем,
 И Косовом гробом царевине?

У вече.

Како є сунце трећу четврт дана превалило, и ве-
 лико звоно на вечернѣ зазвонило, а я позва сею: Ай-
 демо у виноград, мож' да ће и Ава вечерас кући, пак ће-

мо у едно и нѣму на сусрет изаћи, а нїе мож'да ће, него зацѣло мора због вечерня, у ютру ютренья и службе сад кући доћи. „Да знам да ће Ава доћи“ рече она, „ишла би ал овако, Бог зна да л' нїе Ава и у кои далѣ манастир са патриархомъотишао, мислећи да ћемо ми, кад видимо да нѣга нема, позвати свештеника из манастира, па би ме мрзило текъ єдне шетнѣ ради оставити посао, кои сам рада свршити! Айде к , зовем опет я, мени се тако нешто на брег иде, да ти не умем казати, — па још ако Ава пред нас изкрсне, — айде, пак ћу ти дати ону халѣину, што си од мене искала.“ „Ти си одговори она, „баш као онај човек у селу, што є говорио люд'ма, да га изберу за кнеза, па ће им све по вољи судити и само време како кои жели давати.“ Деле, деле, преповедай ми то, повика, я зацѣло што из народа нашега! Ко ти є то причао?

Еле приповедка:

Быо єдан човѣк, кои є быо рад кнезом у селу бити, пакъ навраћаюћи и подкуплююћи люде, наипосле каже люд'ма да он не само да ће сваком по вољи судити но и само божів време по вољи им давати: на пр. Треба'л коме кише ето кише, треба'ли ветра, ето и ветра, он дав с в е. Люди видећи ту берићет за себе, изберу тога човѣка сви сложно за кнеза у своме селу. Кадъ постане он кнезом а єдном човѣку требало ветра да свое жито извеє. Оде своме кнезу и замоли га: „Кнеже! я би требао мало ветра, да извеєм мое жито.“ „С драге волѣ“ одговори нови кнез, — само иди ономе човеку што є на вр'у оног грдног пласта сена, кога садева, па ако он допусти, даћу, брате какав оћеш да ветар дува. Човек оде тамо и каже му: „Брате! мени треба ветар да извеєм жито, па сам ишо кнезу, ко што нам є обећо свако време дати, па каже да би ми с драге волѣ какав хоћу ветар дао, само ако допустиш ти кои си на вр'ху пласта.“ Овай са вр'ха пласта повиче на нѣга: „Ако те се, брајко, сићем, па окупим овим вилама, да ћу я теби! Я оћу и онако врат да скр'ам, а нѣму є до ветра!“ У исто време дође неко други кнезу и рекне: „Кнеже! я би рад мало кише, немаю ми челяд леба, па сам омлатіо мало

жита да самелѣм.“ Кнез одговори: „С драге волѣ брата сладки! него само иди најпре оном брату, што є насадио тридесет крста жита да врше, па ако он допусти ето кише како ти є воля!“ Овай оде оном селяку на гувну, што є тридест крста жита насадио да врше, и упита га: „Брате, мени треба кише да самелѣм мало жита, не имаю ми деца леба, а кнез ме посла да тебе питам.“ Овай на вѣга горопадно повиче: „Ако узмем ове виле, па те окупим по том гувну, би ће теби кише из очію! Я сирома стрепим и гледим да нема од куд облачка, да ми оволики вршай не пропадне, а он оће кише! Бре одлази, ил' ћеш сад киснути од батина.“

На скоро за тии пак смо сѣдиле у сред зеленог чокоћа под моіом марелом, и гледале тамо од куда оца изгледасмо.

Сва звона на вечериѣ други пут заоре се из дола у ком наше село лежи, а с другог брега указаше се кола една, спустише се кроз зелене обале у дол, ево их к нама на брег, на њима отац наш.

Ми како кола са другог брега видисмо позналисмо, тко нам иде, па изађемо на пут, сѣднемо очекивајући код крста, а кад оца угледасмо, я би чисто запитала као она звѣзда преодница сунца:

Гдѣ си био родителю драги,
Гдѣ си био за два бела данка?
Без тебе є наша кућа празна
И творе се дани у године! —

Он како нас виде упита: „Шта вас две ту радите?“ Ништа, чекамо вас, бѣше одговор. „Єл звонило на вечериѣ?“ бияше друго питањѣ. „Єсте дванут,“ ми одговоримо, и добиємо налог да прођемо све винограде, и видимо да штете какве нема.

Непримѣтном увалом средом китњастих обала спустимо се у виноград, кои на врху надбрежја над селом лежи и своим положаєм чувства за природу плѣни, и прошавши га свега, спустимо се у трећи виноград, кои се над саму долину под селом надвео, опасан китњастом обалом. Под њим є уао у долу шум од воденица, зврк-

тала кола, пуцали велики бичеви покрай кола провозећим рапу на воловима са њива, и „хайс, сту, сарваш! ревка!“ долазило е до нас горе, гдѣ не бѣше никаквога жубора, до тихог шуштаня лишћа на бресквама и на чокоћу.

И сунце е к заоду клонуло, и последнѣ тихе зраке, као праштајући се овамо бацило; над селом се вечерня сѣнка распрострла, а дим се као танка копрена над њим уздигао! Да е Геснер сѣдио као я у сред тих предмета, он би тай образ у лепу идиллу копирао, кое я покушати несмѣдо, — већ за гору заилазеће сунашце опомену ме на едну од наши народњи пѣсама, кою зажелих да Катица одпѣва:

Сунце локси, за гору залази,
 А Лаза се над море надвози.
 Сам се вози, сам собом бесѣди:
 Синѣ море, недижи се горе,
 Не пречи ми пута са таласи,
 Да одпловим од града Станойла
 До онога войводе Драгойла,
 У Драгойла лепа кћи Данойла,
 Млого лепша нег' румена ружа,
 И Даница звѣзда преодница.
 Што е лепа, то е врло мудра,
 Млоге књиге, кажу, изучила.
 О ню су се краљи завађали,
 Седам краља из седам земаля;
 Едног ютра данку на уранку;
 Трои свати пред двор осванули:
 Три войводе од Босне поносне,
 И у бѣле дворе ушетаи.
 Ту су они редом посѣдали:
 Кум до кума, дѣвер до дѣвера,
 И три война едан до другога,
 Незнаш кои лепши од коѣга,
 И са сјиним рувом богати.
 А Данойлу изводила майка
 Па е њойзи лютот бесѣдила:
 „Реци, ћерко, за кога ћеш поћи,
 Реци сада зенемила майци:
 Да се с тебе не крве юнаци!
 Данойла се смѣрно поклоняла

Па е својой майци бесѣдила:
 Сва три война што у поред сѣде,
 Ко три струка цвѣћа рузмарина,
 Нек су живи својой милой майци,
 Ал' я нећу ни за едног поћи!
 На то свати на ноге усташе,
 Данойли се лепо поклонеше,
 И лепим е даром дариваше,
 Што нехтеде ни за едног война
 И све трое свате покавцити,
 Те би било крви до колена.
 Сва три война нъойзи приступише
 И тужну іой риеч бесѣдише:
 „Несуђена лепото девојко!
 Най ти бисер и драго каменѣ,
 За спомену на три побратима,
 Кое ни еи хтела завадити,
 Ал си нъима срца повадила
 Да те жале од сад па до вѣка!“

Сада ево сѣйне звѣзде
 Давно плавим небом трепте,
 Зраке шалю доцной ноћи
 Коя но ће сутра проћи.
 Ал' ноћ една сутра проћи неће.
 Кад запламте руйне зоре свеће.

Та ноћ нема сѣйни звезда
 Само месец из нѣ гледа,
 Под нъиме се гроза збива
 Он по самой крви плива:
 Та е грозна ноћ народа мога
 Кои нема никога до Бога. —

Погледай га, Боже! скоро
 Освани му руйна зоро!
 Горке муке доста траю
 Што му турске руке даю
 Сам ти, Боже, сада му се кажи
 Мученику дугоме помажи!

Недела, Юліа 18. после подне.

Писмо господину Ј. Ђ.

Шалџм вам, господине, обећане књиге: „Шумадинку“ и „Гусле“ Франклов превод наших народних пѣсама. Шалџм вам и трећу не обећану књигу Франклови оригинални пѣсама, желећи да познате тај редки постични дух, који у немачкој литератури велики звук има, и који је на наша народна пѣвања своје вниманије обратио, и лепу им пресуду пред европском литературом изрекао, као и обште наш народ што је пред читајућом Европом лепо (истинито) начертао.

Пѣсник Франкл мени је еданпут Божић честитао, у ком честитаню за наше краеве вели: „Ihre gesangdurchtönende Heimath.“ И тако су у обште нѣгови изрази о нашем народу лепо, о чему ћете се из предговора у „Гуслама“ увѣрити.

Пѣсма „Die Kinderlose“ у Франкловим пѣсмама треба да знате како је постала.

То је една шотландска народна сказка, коју је едан шотландски поета на некој части (збиља части, то би било по новом србском езику „чести,“ да како би ја сад казала части, кад је сада част досадашња чест?!) у Бечу причао, гдѣ су и пѣсници Франкл и Ленау били, и чим су кући дошли постаде иста едном предметом пѣвања на разне начине.

Ленау врло тронително свршава своју пѣсму о лепој Анни, које је лѣпота у свој земљи пѣвана. Оно, гдѣ је нѣн избрани супруг проклињ, да кад патос нѣне себе ружом процвѣта, онда и нѣой опроштено било за грѣх, који је из суѣте учинила. Седам година лута она по шума и гудура, а кад се седам година навршило, у исти поноћни час, кад је клетву пре седам година примила, у исти час, кад је пре четрнајст година као невеста под воденичним колом ону врачбину чинила, тумарајући наиђе на едну капелу, падне уморна на праг, у исти ма отвори јој пустињик — то је била смрт — врата, уведе је у цркву,

ту јој седам анђела (колико би она деце имала) само ману. — „Опроштено!“ и изчезну, с њима и — дух њњн! У исти ма засвѣтли се соба усамљњнога ритера — мужа њњног, он се тргне, ђипи, ал то сав патос ружом процвѣтао! Сѣнка любљњне Анне вине се преко њњга, и спусти му прстен брачни! Он узме цитару, и зачне пѣвати као негда пред прозори своњ обожаване Анне:

Имам двор и густих шума,
Брда имам пуних златом,
Имам стада и поляна,
И за тобом срце с болом.

Ваше књиге, коњ су код мене, мораће још дуго остати; ер сад имам врло мало времена за читанѣ док не дође зима. Покрай тога молим вас да ми пошљѣте Митологију, коју сам рада ове зиме мало проучити. — Али нешалите се то коме казати, ер би било од свѣта јо и помагај! Што ће дѣвойци митологија? наопако! На вас сам се смела обратити, што имам увѣренѣ, да пѣвац К. Павла сасвим узвишеніњ суди и мисли.

Юліа 19. у вече.

Сада сам превртала листове у књиги „Цвѣт-ник“, да видим, која имена наших славних люди они понеше. За остави ме јдно име, име нашег јунака Ай-дук-Велька, кои паде за слобуду Србињ.

Айдук-Велько тебе нема давно!
Ти си пао, ал' си пао славно.
На недрама отечества твога,
Бранећи га од душмана злога.
Ти си пао, али твоњ име
Оста да се Србин дичи с њиме,
Ербо њњга отечество пѣва
Кое с' данас слободом одѣва.

На св. Ілію у ютру.

Свети громовник утишао є данаске мунѣ и громове, те ютренѣ суице у свој својој лѣпоти излазка гледи на многочислене излазеће из Божіег храма.

Доцнів.

Вели мама да я останем код ручка, а она да иде с К. . . . у цркву. Добро, добро, не мойте ви да ручате каквиєх стихова. —

После подне.

Е, Бога ми! право имаю люди, што на „Списательку“ вичу! У мојој кући мало не біаше данас за ручак стихова! Я код огњишта, донесоше ми се повине, сад све на страну, морам видити шта є на бойноме — полю, — — Юлчика сирота опоминѣ печенѣ да треба к' ватри метати, „Остави ме на миру!“ одговарам я. Стрпа тепсію са тестом у неѣ, сад да видим шта є у „седмици“ гле, „вѣтру с косова.“ Од Любомира, сад читай, и на сваку рієч и врсту те чувствителне пѣсне нашега Пѣсника нађе се у грудима моима одговор, а цѣло постаде Одзив, — и да мала Милица, не повуче за кецелю вичући „велила! Дай аче!“ Могло є оно тесто изгорети, я сам га-забравила!

У вече.

Док су момци и девојке колу пролазиле, тамо гайде свирале, и коло играло, свѣт гомилама да коло гледи, пролазіо, мои сви на сокаку сѣдили, я сам провела у мојој соби читаюћи Шилерова писма о естетичном изображеню човека.

Не читам их сада први пут, єр я полезну кнѣгу лепом извору уподолявам на кои више пута напити се дођеш.

Юліа 21. у вече.

Од јутрењѣг па до вечерњѣг зрака, сѣдила сам у соби при обичном послу, но ипак ми е овај дан не обичан, не обично тужан:

Дође наш учитель, и доне се неміо глас, ког су неки странци код нѣга донели, да е у Црнои-Гори велика неслога!

Косовска куго!
Неслого клета,
Зар још у србским
Груд'ма имаш места?

Дал' те сам сатана
Од куда диже,
И у црногорске
Груди те врже?

Како се цепаш
Ти срце мов,
Чуюћи раздор
Те браће твоје!

О не те, браћо!
Бога вам живот
И оног вашег
Вече „бидиѣг.“

О не те, браћо!
Тако вам крви
Коју сте до сад
Скупа пролили!

Не дом' те сами
Те стѣне ваше,
Ков душмани
Не проломише.

Любите княза
Кад добро знате
Како би вам било
Да га неимате.—

Ти княже! люби
Твой народ цѣли
Заповѣст Бож'я
Любав повели.

Любав и слога
Благослов носи;
А раздор клети
И престол скоси.

Юліа 22; јутром, на огњѣну Марию.

Наш народ гата, да данашњи дан мора ма какво зло догодити се: туча винограде потући; гром кога убити, и. т. д.

Слично том гатаню освануло е јутрошнѣ јутро. Нит' бияше руменила зоре, нит' данице звѣзде; нит' за звѣздом сунца! — Црни густе облаци, кои се из планина дизаше, заклонили су и небо и сунце, мунѣ сѣвају, а далека мукла грмљавина тутњи, која на крили облака све

ближе долази, те се брда наша страховито одзиваю, а сад е већ ево са црним облаком над нашим главама.

Нама се ни едном у соби не седи, већ смо се узтумарали по дугом ходнику, и пред страшним позориштем високога неба, Богу се молисмо :

Да утиша мунѣ и громове,
И поштеди наше нам домове,
И од града спасе наша поля
Света, блага, вишњѣг Отца воля.

Између нас мала Милица, којој е срце још без сваки слутњи, како муня сѣвне и гром загрми, она пружи своје мале ручице к небу, и нама говори : „Иш, иш, тато тала бода !“ (видиш, видиш како кара Бога) Ах. Бог зна ! дал’ уста невиног детенцета не рекоше правіе нег’ сви физикери. —

у вече

Сиђе и овај страшни дан у море прошлости ! нѣгов траг не прате сјayne звѣзде, већ су му га застрли густе тамни облаци ; но хвала Богу ніе ни леда било, на што е јутрос изгледало, већ сву своју лютню излило е благо небо у бурной киши, вальда сузе своје на увреде земљѣ ове ! —

Јуліа 23. у вече.

И данас е мутан освануо и заишао дан. Проведо га у соби ко сужна, до кои пут што станем на велики од ходника прозор, и погледим на брегове које су притисли облаци !

Мене мутно небо свагда некако тужно додирне, ово дана још тужніе, што нѣгови облаци и киша

Моме милом брату смета
Из даљине туђег свѣта
Дођи дома свога краю,
Гдѣ га се е изгледаю ;
Изгледа га отац, мати,
Синак мили, да се врати.

Юліа 24, у вече.

Облачно є освануло и ово јутро, но свемогућство Божіє разведри небо, те сунце подна любко сјаи, суши покисла сена, жито, стазе и путове.

О, ти, кои више неба плавог,
Тамо горе ведриш и облачиш!
Ах, проведри и на земљи доле,
Та проведри Босни и Бугарској,
По койма є црна пала тама,
Те не виде никад јарког сунца,
Нит' имаю души утѣшеня:
Турчин клети разори им храмѣ,
Место звона, синцири им єче;
Место теби да приносе жертве,
Жертвом они падаю варварства !!—

У вече.

Кад є сунце близу края свога дневног пута било, и суве стазе за собом оставило, а благопрјатно вече почело све обимати, полетим кано тица из кавеза, да то све у природи уживам.

У најближем винограду, с кога є изглед у долину дужом к југу, куда су люди кола за колима жито провозили, сѣдећи, и то збиранѣ као плод труда пролећниѣга сматрајући, наведу ми се мисли да є тако и са пролећем живота нашега.

Ако си у пролећу твоих дана што полезно у твоє срце и душу посѣяо, ако си божествену клицу просвете посадио, плодносно биће лѣто и єсен твога живота, али ако ниси: онда се пусто травно полѣ пред тобом протеже; у нѣга ступаш ти са промашенѣм најлепшег опредѣленя човечієг, дођеш на край, обазреш се а нема за тобом ништа полезно да остає свѣту, нит' шта угодно носиш Богу твоєму!

Бог є човѣку дао разум, кои треба да се просвѣтом озари, као што є Бог земљу озарио сунцем: сунце є украс земљи, а просвѣта човѣку.

Ніє украс ни сребро ни злато,
Ситан бисер и драго каменѣ;
Веѣ є украс ума просвештенѣ,
Китите се мое сєє с тиме.

У Неделю 25. Юліа.

Своме Учителю, Господину Д. М.

Єсте л' видли кад тупоглавієг и немарљивієг ђака, то нећу да питам; ал я признаєм да сам єдан од тих, єр приложени превод єдно ће вам ма коє од тог двога потврдити, само кад се опоменете даца, кад сам вам последня упражненія послала. Али шта знам чинити кад ніє иначе. За човека се може рећи да учи докле є млад, али за женско мора се рећи, да учи само докле є дете. Кад пређе границу дєтинства, онда є сусретне мати са преслицом, са варячом, са оклагіом, и шта вам я знам с чиме іош, да од нѣ кућаницу образує. Наш старина Вук, кад ме є год. 1850. први пут посѣтіо, рече ми, да у нашем Народу има доста кућаница, али нема то што сам я. Нека є тако; али той народной єдиници треба опрести, треба откати, сашити, навести, оплести, па не само за себе, но и за своє у кући. — У нашем народу пропадаю дарованія и код мужке деце, нек' мол' код женске! Читаю пре за неку немачку списательку, како ю є єдна княгиня за садруштвеницу к себи узела, и при найсаяніим друштвама отликовала, а за нашу Катариону Ивановића преповедаю, како є єданпут єдну велику србску госпођу портретирала, удари киша, ова ю ни свои кола не удостои, но є по киши и по благу пешке до свога стана ићи морала! Сад шта велите мени при так'вом искуству? Не морам ли се я са своих десет прстію осигурати за будуће дане? — Што се пак трудим и душевно што дѣлати, или што прочитати и научити, то вѣруйте ми, да само моим очима сам грабим, недельне и

свечане дане на то жертуем, нити я идем на балове, нити знам за какве тако зване „унтерхалтунге,“ нит' мене виде шетнѣ какве, до што ме види цвѣће и дрвеће по ови брегови и долови. Ово ме є пролеће нешто ван моих брегова извукло, а иначе слабо я знам да ван тих брегова има још света. Мени є најмилији свет, и онда сам у својој сфери, кад сам са моим књигама сама.

Я сад писаюћи овај лист, и помишляюћи куда он полази, представља ми се милено место, опасано Дунавом и Савом, на грудви свете србске землѣ, србском крвљу напоене, и чисто завидим овом писму, што ће оно тамо, куда би я полетила! — Ви ћете сви смешити се, ал' вѣрујте да є тако, и да я још и сад кад на који брег изађем, ону белу точку у дољини преко Саве тражим, па онда помишлям :

Тамо є Београд, тамо престол србски.
 Тамо є слаб Турчан, наш душманин мраки.
 Србія є тамо земля пуна славе,
 Гдѣ су одлетале душманина главе!
 Оно с' дивне горе, гдѣ се баряк віо,
 За слободу србску кои се развіо.
 Милоша и Ђорђа то є отечество
 Кои турско силно задрмаше царство,
 И стресоше ланце са рода србскога,
 Коє є понео од д'на косовскога!

И наша є Фрушка-Гора дивна, она чувству за природу дає лепа уживаня, али є пуна тужног спомена из прошлости наше и давне и скоре, — па човек може гдѣ-кои пут тако тужно овуда да ходи, да му се чини, куд год погледи, све тугує с њиме. —

Мой брат Пѣсник пише мени єданпут, да се често опомињѣ мои реч,и да ніє никаква срећа умети чувствовати. Бога ми и ніє, а особито о народу своме.

Я сам сад била єдну десетину дана у Н. С. у гостима код мога кума професора Н.; па шта ме ту ніє коешта затиштало што сам на нашем народу примѣтила, и што ми є бавленѣ тамо непријатним чинило, да сам за

моим самотним горама чезнула, а други, ко тог чувства нема, дође, проводи се лепо, ништ не примѣчава, што би га тиштало.

На Петров-дан одем у цркву, ту видим у другом реду чак до певнице ди седе госпоѣ наше! Проклета мода и суѣта, нѣ ни на прагу тог светог места остала, ни допустила им у храм Бога ући са скромним помишленѣм, да пред судиом оба свѣта нестоимо ми као богатири и господа, већ као мрави и люди, коѣ Бог само по дѣлима разликуѣ, а не по богатству и господству. Гордо познаванѣ свога господства и богатства (по одѣлу судим, иначе я тай свѣт слабо познаѣм, нит' познати тражим) ни една госпођа не само да у извѣстно време из стола не изађе, нити устаде (што би оне то чиниле кад ѣ то просто), него у гласном разговору и не примѣтише да се свето Евангеліѣ чита, да се света Тайна износи! — Ни една не имаде рукавицу скинуту. Боже мой! то мода забрашуѣ, већ ако коіой и падне на ум, да се прекрсти, она у претесной рукавици, не могући три прста склопити, свом се шаком прекрсти, као да се своме крсту руга са скотском кожом на руци. Да лепе изображености! да дивног духа времена! А да су те госпође видѣле у Бечу, у капели посланичества русискога Царства, своѣ ѣдновѣрне и ѣднокрвне сестре Рускиѣ, коѣ су саме великашице биле, како у храму Бога стое! Свака ѣ имала са десне руке рукавицу скинуту, крстила се и смирено покланяло, а кад ѣ свето Евангеліѣ читано, и св. Тайна изношена, свака ѣ благовѣрно приклонила главу свою у молитви пред своим Господом! Мой отац приповедаше нама дѣци, кад ѣ он у Темшвару у школи био, тада ѣ онуда пропутовао неки руски посланик, и будући се наш празник десіо, то предани код нашег владике, и буде у цркви. Кад ѣ св. Тайна изношена, он са своим челом до самога мермера пригнѣсе, тако да су му многобройни ордени на прсима све по мермеру, патосу црквеном, попадали! За то Господ очевидно излива на те смирене благослов свой! Нѣново царство далеко

є границе своє пружило, крѣико њин престол стои, на њѣму имаю цара као што ми негда имадосмо нашега Душана; данас ратую са полак Европе скоро, ал се њина застава побѣдоносно віє! ер Бог помаже онога цара, кои се у своіой земској круни пред њиме смирено покланя! Тад сам се и ваше княжевне Клеопатре сѣхала, како сам ю єданпут у цркви гледала, како стои смѣрно и побожно, да човек мора мислити, да є Бог анѣла послао за примѣр смртним, како треба у њѣговом храму стояти.

То є єдна од велики несрећа у нас, да учена и отмѣнія класа већином ништа на цркву и вѣру*) не држи! Нико свою изображеност незна с другим показти, до да є вѣра и црква ништа. А Бог их опаметію, віє ли нам майка црква сачувала народност нашу? Они Срби кои су у недрама майке цркве муке своє Господу вопили, избавленя и укрепленя за тешке борбе, по гудурама крјюћи се на поноћним бденіяма у Господа просили, и од своє цркве одпали нису, да су то и данас Срби, а на против питај потурицу босанског, єл' он Србин, питај Србина босанског: є л' му потурица, одпадник од вѣре православне, брат?

Я се срдим на нашег великог пѣсника Пѣгоша, што є казао да се не пита ко се како крсти, но чія му крвца грєє прси. Нема од тог ништа: ко се како крсти, онако му душу и прси, то нас бар искусство учи.

*) Године су протекле од како су горѣ врте писане, па скорашнѣ искусство у истой србској вароши опет ми показа, да наша отмѣна класа напредує у ништнедржаню на свою цркву и вѣру. Прве неделѣ великог поста давао єдан отличан Србин вечерню забаву! Јо нама са таком изображеношћу! Бивши код мога рођеног брата о великим зимувњим празницима у истой вароши видила сам тай наш отмѣни свѣт гомилама иѣи на бад, на санѣканѣ, ал' у цркви тако мало, да могу касти, да мога оца стадо у већем се числу неделом у цркву стече, него овде на велике Празнике! и оно мало што дође, то после Евангелія почне излазити, тако да до „Благословеніє Господнѣ на вас!“ остају праздни столови! Грјота и срамота за отмѣну класу нашу, да тако од своє вѣре и цркве одпада. (Прим. год. 1862.)

Ова садашня изображеност много е убиточна за нас, ер као опіумом успавлює чувства народня. Гледим сад у Н. С. ма тако неки стран дух веє, да мораш мислити, есил' међ' Србима. Куд год се макнеш задане те нешто туђе : чуєш Србкинѣ говорити езиком туђим, или србски са пола туђи речи ; чуєш дете да проговара езиком туђим ! Питам едну србкиню за што е то ? А она ми одговара, да србски може и на сокаку научити !

Сокачки ће му и бити, кад му га ти майко србска као светиню из свои уста не предаєш, тим темель народной свести не осниваш, без чега е човек луда мешина ма да му е глава и сократове мудрости пуна. Човек без народнѣ свести и чувства изгледа као од свогъ стабла ветром отргнути лист, кои се свакуда заноси.

У кућама не видиш србску икону, нема ништа по обичаю србском, све нешто по моди, по етикету. Ту се поздравля са „кис ди ханд,“ „hab' die Ehre“ и шта вам я іош знам, ако е и србски, оно е : „имаю част“ (я едан пут мислила да човек рече, да има част код куће, па се забезекнула што мени говори да има част, а оде без с Богом !), „Препоручуєм се“ и. т. д. а нема ту нашег лепог поздрава : „Помоз Бог ! с Богом !“ Питам да л' ко крстно име слави по обичаю србском ? Они се смею. Даклем и то е дух изображености изпод кровова Србски изгоніо !

Саки прави родолюбац увиђа пужду нашу подићи се у свѣт изображени, али дизаюћи се тамо ногама згазити наше народнѣ обичає, то е издайство према роду своме !

Народнѣ обичає треба као светиню да чувамо ; народ кога обичаи некартеризараю показує да никад ништа ніє быо ни имао ; ер свака кућа има свое обичає, а камол не едина земля, и у нъой, стануюћи народ да нема своих обичая !

Видите домаћини, и домаћинице србске, како са одбациванѣм наших обичая грдно роду грешимо ! А наши обичая заиста има тако лепи да у много черти саму племенитост ду-

ше показую, а имал' што лепше од племените душе? Па іош душе єднога народа!

Сад хвала Богу од тог свега ништа не видим, єр сам у самоћи моих зелених брегова, кои се сада разлежу лепим народњим песмама, ди не шушти свила на суетним створовима, већ зелено лишће, кад га зефир покреће; и не блиста се други украс, до разношарно цвѣће, чим є лето природу накитило. Овамо, децо суете! да видите како међ' овим предметима срце лепше біє, и узвишеніє осећа! Како прости Србин покрай своє цркве пролазећи капу свою скида, како кад са високог тороня звоно зазвони, гомилама се на тай глас Богу на молитву иде! Овамо, да запитате просту Србкиню, би л' свою руку туђинцу пружила, па би добили одговор да би пре умрети волела, а ви сте тако образоване да є вама то све єдно, свою руку пружити Србину или туђинцу!

У пријатну опомену на моє бавленѣ тамо спада моє познанство са нашим Пѣсником Суботићем. Познали смо се код тетки нѣгове любе, єдне богате госпође, али коіой уз матеріално могућство и изображеност узпоредо стои, кою сам сад овом приликом познала.

Сутра дан посѣти ме Пѣсник са своіом любом, а мой кум покаже му књижицу мои пѣсама, кою ту девсивша се тетка Пѣсникове любе прихвати с речма: „Станите, пѣвче! да вам ваш вѣнац прочитам!“ (Али тако србски чита, да би іой се сваки наученикѣ дивіо, па како є то мило чути, єр наше Србкинѣ тако србски читаю да є човеку мука слушати како муцаю, кад чуєм кою, чисто би іой рекла: Остави молим те ту србску књигу, па држи какав туђ роман, како си и од майке примила).

По прочитаню Пѣсник ми пружи руку с речма: „Хвала вам на вѣнцу! Я се радуєм и поносим да ми га є ваша рука оплела.“ Жао ми є, одговорим я, што ни сам той дичной глави умела лепши савити вѣнац.

По том сам я нѣма вратила посѣту, а после бивала сам и на васдан нѣиов гост, коих се часова врло пријатно опомицѣм. Читао ми є своя сачиненія, коя ће

истом на свет доћи, те бити красан бисер у нашем књижевству. Разговарали смо о нашим даровитим людама, гдѣ ми се од Пѣсника допада, што се радује появљѣнју наши млађи духова. Пита ме, познаем ли младог пѣсника Јована Јовановића, који се обично подписује Ј. Ј., Што је, вели, „врло сјајна звѣзда, која се на наше пѣсничко небо пенѣ.“ Мене лепе песме тог младог пѣсника врло су плѣвиле, ал нисам знала ни ко је, ни одкуда је. Кога год од учени познадо, ком се презиме са Ј. починѣ, питам ел' он тай, одговори да нје, ал ко је тай Ј. Ј. не каза ми.

Жао ми је што овом приликом ни сам и нашег пѣсника Светића познала, ер је баш тада са свом породицом на путу, мислим у Италији, иначе сам много хвалног за све чланове те куће чула. —

Ми смо 16. о. м. имали срећу бити посѣћени од Нѣгове Светости, нашег Патріарха Јосифа. Нѣгова је Светост и у соби нашег ђака била. —

За приложени превод молим да ми поправљѣн натраг пошлѣте, — а упражненія у скланяну, то већ се зна, да морам поправљѣна видети, — па вас молим имајте самном стрпленя. — Поздравите све редом познате, и мою сестру. Полюбите вашу дечицу Перку и Ђлку. Госпођу Станиславу поздрављам да ми пише, како је у Карлсбаду провела. Срдечан и тонал поздрав Србији! — Много сам овог пролећа ван куће била, па сад до другог пролећа ни корака никуд, а иначе би гледала да вам дођем. Нје шала већ две године како ја не види Србије! —

С Богом!

Превод (кои за овим писмом иде.)

Фридрих велики добје у зиму неколико трешаня од свог баштована, и пошлѣ их по едном од дворски служителя краљици. Овај идући хтедне му се знати каквог су вкуса трешнѣ, проба едну, коју за тако добру нађе да се нје могао уздржати поести све друге. Неко време послѣ тога и краљ буде код краљице. Између прочег запита: Како јој се допадају трешнѣ. Какве трешнѣ? запита га она. Она што сам вам неки дан послао. Ни видила их

нисам, одговори краљица. Краљ се врло на свог служителя разлюти, дошавши у своју собу напише цедуљу на официра од гарде, тог садржая: Дат'ћете доносителя ови врста добро избити. Запечативши преда истом служителю да по атресу однесе, служитель сећаюћи се свое прождрљивости, убои се да та цедуља не садржава награду; ербо, говораше сам са собом: Краљ е овог ютра био код краљице и можда е говорено о трешняма. Совѣтуюћи се тако са собом, сусретне на срећу едног чивутина, ког е познавао. Приятелю, говораше му, учините ми любав те однести ову цедуљу на гарду: морам ићи на више мѣста, а хитно ми е. Од свег срдца радо, рече му Чивутин, дайте е само; ви добро знате, да за учинити вама любав, я чиним све, што ми е могуће. Он оде тамо, а официр од гарде прочитавши ту цедуљу заповѣди донети добош. Чивутин видећи ту припрему, сасвим поплашен запита дрктући шта ће то рећи. Осѣтићете, одговори официр. Шта! я? повиче Чивутин. Да тко, угурсузе, то е краљва заповѣст. — Боже мой, настави он, шта сам я краљу учиніо? Я сам добио Каплару, рече мирно официр, кои га ніе удостоіо чути нѣгова извицяваня, чините вашу дужност, и подайте му петдесет батина са штапом; по том ћемо видити, хоћемо ли далѣ чинити.

Сирома Чивутин би изтучен тако, да е хтѣо душу испустити, и да е био принуђен дати се кући однети. Сутра дан краљ дође на параду и запита у речи стоѣгг официра, е л' дао добро изтући доносителя нѣгове цедулѣ Вашей заповѣсти сходно, государу! Я то едва вѣровати могу, одговори краљ, свог служителя опазивши; ето га, кои се сасвим добро находи. — Ваше Величество! опростићете ми, то е сасвим немогуће, да се тай налази овдѣ. Та ето га, настави монарх, показуюћи свог служителя. — Я не знам шта да одговорим, рече официр, я га не видим. Невидите ли овдѣ мог служителя? запита краљ. — Опростите ми, государу! тай ту ніе био избіен. — Да кои дакле? запита краљ. То е био едан Чивутин, рече официр. Краљ се ніе могао уздржати да се не насмее, служителю опрости, а Чивутину учини милост, кою е он неки дан пре изкао, како би забораivio свое болове.

Юліа 26. у вече.

Чим е зора свіет разбудила, а нѣжан гласак майке проговори на вратима: „Айде, коя ћете ићи у виноград, да будете код девојка, ков ће данас плевити?“

Идемо обадве проговоримо као из једног гласа. Мало за тим па одосмо у гомили весели девојка у виноград.

Плевидба корова по винової лозици започне се, ми два надстаяча посѣдамо у врх бразда на стазу. Ј гледајући како је тај виноград од последњ радњ затравио, и како се трудно коров по нѣму чупа, помислим да како ли је наш народ кроз толика столећа запушћен затравио, и како би му труда требало док би се од коровине не-просвешћеня оплевио, баш кад би ко својски о том радио, а камо л' што о том слабо ко таре главу своју.

Наши богатоши гледе да су сјајни са оделом и на-китом, на олтар просвѣте где кои мало што, а где кои ни мало не дају. Видиш србску госпођу и госпођицу, видиш на њима сто излишности, које све новца коштају, а да им одеш да се пренумерирају на какву књигу, неби ону уду крајцарицу жртвовале! Видиш на њима шешир, шмизлу, рукаве, рукавице, па тек чуеш: То је из Париза! а оне новце што је само пошту за донете ствари, које је онаке и без Париза могу имати, да би на књигу жртвовала, то ни пошто неби могла прегорети.

А наши наученици којима је у рукама луча просвѣте, грде се и инате, троше време око јота и дебело-бра; ил ако је један што написао, а други скочи, па нѣга за очи, и тако сеју више зла, него добра у једном народу.

Тамо с' сунце роди, зађе,
При старом нас вече нађе,
Јдан Јоту, други Бра
Из књижевства нашег тера

Али нешто сасвим треће
Терат' је од ползе веће:
То је, браћо, мрак душевни
Кои нам је јад кућевни.

На св. Пантелію, ютром рано.

Под моіом марелом.

О марело мила моя!

С раним ютром к теби хитам,

Под гранама да я твоим

Єдно писмо опет читам.

У самоћи твоих грана

Да сакрієм сузу кою,

На вѣст, што из овог писма

Сневесели душу мою.

Ал немисли воћко мила

Да любви сузе роним,

И под твоє усамљѣне

Да се за то гране клоним,

И не гледим као до сад

Како лепо сунце иде,

И како се удалѣна

Мила србска брда виде.

Ніє, ніє, донела сам

Теби срце я познато,

Кое бѣжи, пак се смее

Люд'ма како любе злато.

Него ево казаћу ти

Шта ми сада чувства мути

Те оваког лепог ютра

Нећеш ведру пѣсму чути :

Знано ти є да я имам

У дальнини туђег свѣта,

Два, ах! моя мила брата,

Што проводе своя лѣта.

Да еднога чудна судба,

Скоро рећи іош дететом,

Из наруч'я наших узе

И занесе белим свѣтом.

Па у нади видети га,
И у страху никад више, —
Дан за даном тужно иде,
И млога се суза брише. —

Па и други синоћ пише
Да нам сада доћи неће,
Кад се свак' ђак родитељ'ма
И свом милом дому креће!

С тога моя о марело,
Сада сам ти не весела;
Ер сам ти се ово дана
У даљном радовала.

Прође радост! Место што би
Ход'о сада са сестрама,
Леже брда, поля, рѣке,
Даљни простор међу нама!

Чуй ме и ти сунце мило!
Кое сада идеш амо,
Па кад будеш залазило
За вечерња брда тамо:

Кажи брацу укор сее, —
И поздрав му нѣжан кажи.
Па и оног другог брата
У далеком свету тражи,

И поздрави; понеси му
Тужне сузе ове моје,
С којима нѣга сећаюћ се
Пратим сада зраке твоје.

Јуліа 28, у вече.

Одавно већ не посѣти ја мою зелену сѣницу у воћу;
томе је сметала велика трава, која је сада покошена, и у
пластови садевена, те данас пред ноћ после дуга у соби
проведена дана одох тамо.

Велика тишина туда е владала, ер нема плавн тур-
гуња, нит' раних белошљива да се тресу и купе, и да
се пѣсме купцоца разлежу, као негда кад е то високо
дрвеће плода имало; већ самотно лишће шуштило е на
гранама, и извор до моє сѣнице што е струјао, на којој
се руменила по гдѣ-коя ябука, а из под нѣ поток за-
сѣнѣн травом, жуборећи далѣ се журіо.

Ово е мѣстанце у склопу, нема никаквог другог из-
гледа, до на високо плаво небо. Положенѣ управо за
гонѣна чувства од свѣта, што ме побуди на слѣдуюћу
пѣсницу, коју онде написах:

Свуд тишина, само поток
Кроз травицу што жубори,
Изпод тамни сѣнки дрва
Са шуштанѣм лишћа збори.

Срце! ту е мѣсто за те,
Не разуму тебе люди; —
Твоя топла к роду пѣсна
Само злобу свѣта буди.

Слушай како поток тече,
Погле како небо блиста!
Амо срце, нису за свѣт
Ова твоя чувства чиста. —

Последня врста пѣсмице још не беше изписана,
а рука са плайвазом стаде, и я диго главу да послушам
гласе фруле брегом пролазећег пастира, кои свираше
јдну нар. пѣсму из покрета. Престаде свирати, па одпѣва:

„Да не беше, Мамуле,
Би од Срема папуле.“

И оде далѣ, те две врсте фрулом повторавајући. Я пак оста
размишљавајући како имена наших юнака не предае само
исторія књижевноме свѣту, већ пѣсма народа унесе их
и у колебе, те майка люля чедо у колевци пѣвајући коєга
юнака; ратар уз плуг спонинѣ га; пастир га са фрулом

по брегови и долови проноси; а слепац на струнама гу-
сала од славе до славе носи.

Юліа 29. у вече.

Од румених зрака лепе зоре па све до тиха ве-
чера пробавих у соби при мојму послу, нити видох:

Књигу, перо и артију.

А сад ево једне народне пјесме.

Подигле се кирицие бачке,
Подигле се егру на кирију.
Међ њима е кириција Јанко,
Њи сусрета силна Мацарија;
Оружана оружјем бойним;
Кирицие ништ од тог немаю,
До прутје и танке камцие.
Беседи им силна Мацарија:
„Ой Бога вам кирицие бачке!
Ил' волете с нама путовати,
Да чекамо по друмови плъна,
Ил' волете овде погинути,
Ер нам ваши конји потребую?“
Ал беседе кирицие бачке:
„Ми волемо овде погинути,
Него с вама срамно путовати.“
То рекоше на бой настадоше,
Бояк бише, па сви изгинуше;
Само оста кириција Јанко.
Не би ни он изно живу главу,
Да не бия логова жерава.
Кад он ядан стиже селу своме,
Ал у селу дивно коло игра.
Он се хвата у то коло дивно,
Па окреће коло наопако,
И зацъва пјесму на запевку:
„Коя люба оправила война,
Оправила егру на кирију,
Нек не чуна паунова перя,

Ср га с њима нажити неће;
 Коя сея браца оправила,
 Нек не везе танане рукаве,
 Брат се с њима поносити неће;
 Старе майке раните се саме,
 Од које е соко одлетіо,
 Више іој се повратити неће,
 Синоћ су му опанула крила!“

Юліа 30. у ютру на св. Майку Анђелию.

Прем да е летнѣ радно доба и нїе заповѣдни све-
 тац, опет множина свѣта оде на славу код св. Майке Ан-
 ђелие. Али е и то слава светих србских, па се Србин
 и тамо жельно стиче, као и свуда око гроба прошлости
 своје, гдѣ на кандилама препалује свећу благовѣне опо-
 мене у срцу својем. Он доводи и неяку дѣчицу тамо,
 подиже ю к животу да свете остатке цѣливаю, и тим
 подрачује у младим грудима осѣханѣ за дивотном прош-
 лошћу нашом.

Но каква ли болна чувства
 Потресаю србску груд,
 Кад се данас међ гробов'ма
 Нађе и обазре свуд.

Све олујом горке судбе,
 Коя стиже србски род,
 Потрешени склонише се,
 Вѣковѣчно под тай свод.

Ту Войводу Срб' положи,
 И преста му пѣсме пой,
 Ср тек што се роди сунце,
 А већ сакри зрачак свой.

У Неделю 1. Августа у вече.

Ведра и лѣпа освану нам Неделя, први данак по-
 следнѣг летнѣг месеца.

Кроз плаву зору забрујаше звоно на јутренј, и ход
люди идућих у цркву зачу се сокаком.

И нас две са майком ишле смо у цркву, и тад баш
звонило є трећи пут на јутренј, и код нас и у Мана-
стиру, те се одзив гласа њиовог по брегови заиграо, а
душа у човѣку уз њиов глас чисто є к небу узлетала,
зауоставља се пред троном создателя свога! —

Данас слави мати црква „Происх. чест. крста,“ или
као што наш народ вели: „Макевиє,“ кад се босиљак у
цркву носи, те си видіо сваку жену са китом зелена бо-
сиљка у цркву улазати, с коим се пред овом ил оном
иконом поклони и исту окити.

У нашег є народа по сели обичай, да кад жене с
цѣљиваня дођу у женску препрату, онда се liebe и по-
здрављаю без разлике са сваким, те тако и с нама, а
єдна старица полюбивши се самном пружи ми грану зе-
лена босиљка с речма: „На, срце мое, босиљка, и спек-
ти се тако срећа зелени!“ Ја јој се учтиво захвалим,
погледим лепу зелену грану и помислим:

„Я босиљак сеєм,
Мени пелен ниче.“ — —

После подне бях некако не рѣшителна ићи куд са
сестром у наша добра, или што да читам. Јошт манѣ
хтѣдоше виле коју пѣсмицу ми послати; тако станем мое
артіє преметати гдѣ наиђем на још Бог зна кад писане
пѣсме, басне, чараня, приповетке нашега народа, коє на
страну оставим, да их у ове листове стављам. Наиђем
такође и на неке мое детинске песме и смеяла сам се
како су писане: све на єдној страни урнек какав, а на
другој песмица или урнек, па песма доле. Єдну уламицу
нађо, а под њом ове врстице:

О Боже с неба висока
Види како є та суза горка
Пробуди Боже наше юнаке
Да виде своє потомке

Пробуди цара Душана

Да каже нашим душанцима

Да е он био србски цар

Великог србског царства господар

Пробуди Краљвића Марка с топузом

Кога туђинци зову рацком фабулом

Та е несмица написана без запяте, без точке, без ништа, као што сам я овде и ставила, а као сад знам како е постала: Као дете била сам код едне воспитательке пореклом Мађаркињѣ и благороднице, која ме е паче своју ученица најволела. (И којој имам доста захвалити, ер е мое образованѣ наставила по оном правцу, како су мои родители почели, а не по духу данашњег времена.) Често ме е узела саму да е њоме ходам, и кад би се друге ученице по соби играле, она би мене у другу собу позвала, да јој што читам или причам, а најволела е слушати, кад би јој што из нашег народа причала. Тако сам јој еданпут причала из наше историје од Душана па до неерећног Косова, кое е тако упечатлењѣ на ню имало, да ме е са сузама слушала и молила ме, да јој тако свако вече, кад друга деца полежу, по едан сат из прошлости нашег народа причам. Сутра дан дође едан стар офицер, кои е своју единицу ту на воспитаніе дао, и којој е Историју и Географију сам предавао. Њму воспитателька приповеди, како сам јој синоћ я из србске историје, како е наш последњи цар погинуо, причала, на којој се он стане гро'том смејти и шитати, гди у светским историјама има што о каквом царству кое се србско звало. Та я сам, вели био професор Историје у академи, ал ми е то не познато, да су Раци имали кадгод цара. Раци, то е едан народ, кои се увек скитао, па подобіе Цигана; а то што они Европи неку сјѣну прошлост безобразно сад намећу, и некаквог Краљвића Марка спомињу, то е све фабула, којој се историк смејти мора. Я на то као мала золя ђипим, па станем њму доказивати да нас само из

злобе исторія є прећутала. Ето, велим, ви Ми ми предасте повестницу Аустрије, на камо име Деспот-Ђорђа, камо Кнеза Павла, кам' други юнака, кои су Турке одавде истерали, а воєвали о свом лебу и оружју? Кажете да смо скитнице! Па што сте молили нашег патриарха Черноєвића да вам са скитницама дође, да помогне Турке терати? Сад он стане мене питати, ко ми є тако лудо преданіє дао да є Аустрија нас звала, кад смо ми као вросјаци молили да се овамо примимо? а Мађари су Турке изтерали, њима слава а не просјачкој рацкој файти. А јао мени! Станем я плакати, па изтрчим на полѣ, па бежи на таван, па плачи, плачи, и оно су ми биле у том плачу мисли, из кои ме нашавша ме воспитатељка изтргне, али муке самном; нећу я доле, нећу я више ту да стоим, оћу я кући мојој. И дотле нисам се умирила, док исти Госнодин, кои є иначе врло добар човек био, нїє са својом жѣром, која є самном не разлучна другарица била, на таван дошао, и увѣрио ме, да се шалю самном, него да му овростим, па ће ми єдну лепу књигу са образима (Bilderbuch) донети, и я се у толико умирим да престанем од намереня родитељма писати, да ме кући воде, али оца мов другарице не могох никад више без њеке не одолиме врживъ погледати.

Єдна народна пѣсма.

Никола се на рай наслонио,
 Па из рая у пако погледа,
 Гдѣ на горе удовица Єла:
 Гору њойзи русе косе њѣне,
 И гору јој руке до рамена,
 И гору јој ноге до колена.
 Њо ми пита из рая Никола:
 „Ой бога ти удовица Єло:
 Шта си тако гдно сагрешила,
 Док си била ти на оном свету,
 Те у паклу гореш тако овде?“
 Ал беседи удовица Єла:
 „Кад ме питаш из рая Никола,

Кад ме питаш, оћу да ти кажем:
 Три пут сам се млада удавала,
 Пасторчади трипут затицала.
 Кое рекло: Дай ми леба нано!
 Том сам дала синѣга камена;
 Кое рекло: Дай ми воде нано!
 Чемериком то сам запоила;
 Кое рекло: опаши ме нано!
 Лютом гујом то сам опасала.“
 Кад то зачу из рая Никола,
 Он говори удовици Ђли:
 „Гори, гори, и сва изгорела,
 Кад си така пасторчад'ма била.
 И ја сам се трипута женио,
 Пасторчади трипут добияо,
 Па кое е рекло својој майци:
 Дай ми леба моя сладка майко!
 То сам мојом руком ирранио;
 Кое рекло: оћу воде майко!
 Мојом сам га руком напоио;
 Кое рекло: опаши ме майко!
 Мојом сам га руком опасао,
 И с тога сам рая достауо.“

Августа 2. у вече.

Народнѣ пѣсме,

кое се у Ускршњи пост уз пѣке сигре пѣваю.

Коло се ухвати, а едан у колу стои; коло се око
пѣга окреће и пѣга пѣвајући пита:

Сужань, ядан Богое!

А што е сужань Богое?

Люба му е одбѣгла.

А шта му е люба одбѣгла?

Богое одговара:

Што јој нисам купио,

Сладке алве с пазара,

Сладке смокве са мора,

Руйна вина с Мостара.

Коло пита:

А зашто јој ниси купио?

Богоє :

Немамо новца ни одкуд.

Коло :

Иди ишти од кума.

Богоє :

Од кума є срамота.

Коло :

А ти ишти од оца.

Богоє :

Ал' у оца ни новца,

Већ я идем тражити,

Мою лубу одбѣглу.

Ту се коло на мах пусти, зачне бѣгати, а Богоє витла; кою дѣвойку ухвати, оно є нѣгова „Люба одбѣгла.“

Пѣсма друга :

За ову пѣсму ухвате се у два кола, у едно момци у друго дѣвойке; коло момачко пита дѣвойчко одговара.

Прво коло :

Ой Стамена, Стамена!

Друго коло :

Ой чуемо, чуемо!

Прво коло :

Одкуда вас зовемо!

Друго коло :

Што нас тако зовете?

Прво коло :

Имате ли дѣвојак'?

Друго коло :

Ми имамо два кола.

Прво коло:

Дайте нама бар одну.

Друго коло:

Недамо вам ни одну.

Прво коло:

А ми ћемо на силу;
Сила Бога не моли.

Друго коло:

Ви можете на силу,
Ал' Бог силу не воли.

И тадах се пусте, момци трче за дѣвочкама и хватаю их.

Августа 3. у вече.

Трећа пјесма.

Ухвате се сви у коло, а едан сѣдне на сред кола и тай е Ёж. Коло се око нѣга окреће, и пѣва му:

Ёже леже у оранѣ,
Ёго, драго, драги брате мой!
Макни еже десном руком.

Ёж макне руком; коло иѣва далѣ:

Ёже леже у оранѣ,
Ёго, драго, драги брате мой!
Макни Ёже левом руком.

Ёж макне левом руком; коло далѣ иѣва:

Ёже леже у оранѣ,
Ёго, драго, драги брате мой!
Макни Ёже левом ногом.

Ёж макне левом ногом; коло далѣ иѣва:

Ёже леже у оранѣ,
Ёго, драго, драги брате мой!
Макни Ёже десном ногом.

Ёж макне десном ногом, кое чим учини коло се пусти, и нада бѣгати, еж кога ухвати онај после буде еж.

Четврта пѣсма.

Момци и дѣвойке похватаю се у коло, на сред кога едан стои, држи два камичка, и као да кує, око нѣга се коло окреће, и пѣвајући пита.

Коло :

Куяле куіо! шта куєш?

Куяло :

Ой коло дивно! злат' прстен.

Коло :

Куяле куіо! коме ћеш?

Куяло :

Ой коло дивно! дѣвойци.

Коло :

Куяле куіо! чіој чеш?

Куяло :

Ой коло дивно! мојој ћу.

Коло :

Кояле куіо! гдѣ ти е?

Куяло :

Ой коло дивно! у колу.

Тадај се коло пусти, зачне бѣгати, Куяло, трчи за њима, ихвати себи, коју хоће дѣвойку, послѣ буде други Куяло, а пређашњи окреће се у колу до свое дѣвойке.

Августа 4. у вече.

Пѣсме

што се пѣваю уз божићи пост, када би се гдѣ игра-
ло, а поста ради не смѣ свирац бити.

I.

Лепа Неда воду нела,

воду нела,

Над воду се надносила,

надносила,

Сама себи беседила,
беседила :

„Ао ядни лепа ти сам,
лепа ти сам,
Юш да ми є зелен венац,
зелен венац,
Юш би ядна лепша била,
лепша била,
И с венцем се поносила,
поносила.“

II.

Посеяла баба тикве,
баба тикве,
По буньика и стрньика,
и стрньика.

Прія прію туда звала,
туда звала :

„Дадер прію єдну тикву,
єдну тикву!“

А прія се одзивала
одзивала :

„Недам теби ни листића,
ни листића.

Какву си ми ћерку дала?
ћерку дала,

Како ми є у двор дошла,
у двор дошла,

Свакоме є име нашла,
име нашла,

Свекра зове : Заврзаном,
заврзаном ;

А свекрву заврзанча,
заврзанча ;

А девера пася вера,
пася вера.

А етрву ометара,
ометара ;

А заову черупача
черупача.“

III.

Пасло момче врана коня, врана коня.

Край воднице студенице, студенице,

И у воду сузе лило, сузе лило ;

Сузам' воду замутило, замутило.
 Чудиле се белярице, белярице,
 Што е њима вода мутна, вода мутна.
 Само с' една нечудила, нечудила,
 Већ е води беседила, беседила,
 Врат' се водо назад тећи, назад тећи,
 На момчету оном реци, оном реци,
 Нека воде он не мути, он не мути,
 Већ яргован кад процвѣта, кад процвѣта,
 Нек до гробля он дошета, он дошета,
 На сред гробля крстић мали, крстић мали,
 Онде драгу нека жали, нека жали.

Августа 5. у вече.

Пѣсме Сватовске.

I.

Лазаревица буди Лазара :
 „Устани горе, царе Лазаре !
 Трои ти гости пред двор дођоше,
 За единицу сею Ђлицу.
 Ђдни од бана, други од краља,
 И од Николе србског войводе.“
 Али беседи сея Ђлица :
 „Лазаревице, ой мила снао !
 Не буд' Лазара, србскога цара,
 Я ћу гостима одговор дати :
 Не ћу за бана, ни туђег краља,
 Већ за Николу, србског войводу,
 Ког е родила майчица србска
 Као и мене цареву сею !“

II.

Јвор садила Милка девојка,
 Јвор садила и майку звала :
 Помоз' ми майко ! јвор садити
 Јвор садити и заливати.“
 Али беседи Милкина майка :

„Сама га сади, Милка девојко !
 Сама га сади, сама заливай ;
 Твои ће свати под њим седити,
 Под њим седити и вино пати.“

И вино пити, тебе одвести.
Твоя ќе майка под нѝм остати,
Под нѝм остати и сузе лити,
За својом Милком, за водом ладном!“

III.

Милкине друге на воду иду,
На воду иду, Милку зоведу.
Али беседи Милка девојка:
„Понес'те, друге, и мое ведро,
Да мое ведро суво не стои,
Да моя майка сузе не рони.“

IV.

Ранила Милка тицу славуя,
Ранила га е за девет лета;
Кад е настало лето десето,
Прода е Милка тицу славуя.
Славуј се Милки лепо моміо:
„Не продај ме Милка девојко!
Већем ме слажи међу дарове:
Коме ти свату дара не стане,
А ти ме подај у место дара.“

V.

Шетала лепа Милка покрај Дунава;
Скути јој звоне, недра говоре:
Да ми е весло, и лака шайка,
Да се превезем на ону страну,
На ону страну, до мое майке,
Да јој с' натужим свакога туга,
Свакога туга на злога друга:
Ноћу војуе, даню болуе,
Па ми доноси руво крраво,
Ноћу га перем спрема месеца,
А даню сушим спрам јрког сунца.

Една народна Приповѣдка.

Био едан човек, кои е имао жену која е хтела свагда да е
нѝна рѝч у свачем старіа, и да она све право има. Еданпут сѝ-
дили су обое на кућном прагу, кад ето јто ждралова лети. Едан
ждраг измакао па лети на пред, а други у гомили за нѝм. „Видиш

жено! рече іой човѣк, како онай ждрал на пред лети, оно в пред-
 няк, и баш мой предняк.“ Жена на то као золя ђипи и повиче:
 „Ніє твой предняк него в мой.“ „Ал баш мой в“ рекне іой човек.
 „Ніє твой, него в мой,“ повиче жена. „Ал в баш мой“ рекне
 човек, „па ма се ти ту сад од еда распала.“ Тако су се дуго
 терали, чій в предняк на послетку жена сасвим разлюћена рекне:
 „Знаш шта в, човече! Ако онай предняк ніє мой я ћу сад одма
 умрети.“ „Па ужри! марим я,“ рекне іой човек, и она таки
 легне, па умре. Човек ода тамо и овамо, а кад видіо да жена не
 устает, оде над ню и рекне іой: „Море жено устай! Ил сад
 идем, па ћу звати жене да те, купаю, и обуку.“ „А ел' мой
 предняк?“ упита она. „Ніє! одговори човек. „Кад ніє, я нећу
 да устает.“ Човек онда оде женама делекаюћи како му в жена на
 пречац умрла! Жене се скупе, окупаю в и обуку, наместе на астал.
 Човек онда стане над нѣом кукаѣи, и тако кукаюћи приклони главу
 па іой прошаѣе: „Устай, луда жено! ил сад идем да те дам
 огласити.“ „А ел' мой предняк?“ упита она. Баш ніє,“ одговори
 човек. „Кад ніє, я нећу да устает.“ Човек оде, да в огласити,
 наручи и сандук, кад сандук би донешен, он опет кукаюћи над
 нѣом, прешаѣе іой: „Устай несрећо! сад ће у сандук да те
 мећу!“ „А ел' мой предняк?“ упита она из под покрова.
 „Баш ніє, па ма ти шта радила,“ одговори іой човек. Метну
 в дакле и у мртвачки сандук! Човек оде Свештенику и каже како
 в жена на пречац умрла, не може стаяти, него да се што брже
 сарани. Он све спреми за сарану, ударе и звона на скупштину,
 дођу ђаци са чираци, и свет се почне купити. Јдан човек айде
 опет кукаѣи: „Јо добри друже!“ Па кукаюћи пригне главу к нѣой,
 и прешаѣе іой: „Та устай проклетнице, ево ће сад да те са-
 ранюю!“ „А ел' мой предняк?“ упита га опет. „Та ніє,“ рекне
 іой човек, па нек те и у раку носе, опет мора еданпут моє ста-
 рив бити.“ „Е, човече, кад ніє мой предняк, я нећу да устанем,
 нека ме саране.“ Тако и буде. Однесу в на гроблѣ, спусте у
 раку, Свештеник баѣи на ню землѣ, свуче се и први оде. Почну
 да затрпаваю раку, онда човек рекне: „Браћо моя, кумови, прия-
 тельи, и комшіє, и ви трудбеници! идите кући па едте и пійте за
 душу моіой покойници, а я ћу ићну вечну кућу сам да покрієм,
 ербо в лепо самном живила.“ Свет на то пође кући, а он се спу-
 сти у раку, дигне поклонац, и рекне жени: „Устай, убіо те Бог!
 Его си већ у раки!“ „А ел' мой предняк?“ упита она. „Та есте,
 нек те ђаво носи,“ рекне іой човек, а она радостна ђипи онако
 са покровом па трчи викаюћи: „Народе, браћо, неплаши се ништа,
 мой в само предняк!“ Кад в свет виде, побеже све прлой земљи,
 а кад се окрену пола и чу да виче да в ићи предняк, а он бегај!
 А она сав свет прође, па трчи за нѣим викаюћи: „Та не бежи

попо, мой є предняк! „А он бегай бегай, и тако до кѣуе бегаете, а она све единако за нѣм трчала и викала: „Попо! Мой є предняк!“

На Преображеніе у вече.

Заишавше сунце данашнѣг празничног дана оставило ме є са моіом сеіом и малом Милицом у винограду у сред зеленог чокоћа под гранама крушке.

До данашнѣг дана ни едан Србин (изузимајући оне коє є садашнѣ воспитаніе покварило) неће у своя уста зрнце грожђа узети, док га данас у цркви освећеног не добіе.

И ми добивши у цркви освећаног грожђа, тим одрешене одемо по ручку у виноград да тражимо ранке (Грожђа).

У обкладу коя више раног чокоћа знаде, и од едне ране брескве до друге, прођосмо све стазе, и набра смо наше котарчице грожђа и бресака, и сѣдо смо под крушку на дну винограда.

Густа обала ставляла є границу оку, я се загледа у нѣно зеленило, испитуюћи дал' є то истина, што наш народ вели да се на Преображеніе сваки листак преобрази, али тко би то познао. — У том неколико девојка указаше покрай обале из своих винограда идући, и пѣваюћи пѣсму:

Пловила є по Дунаву лађа,

На лађи є момак и девојка,

Момак весла, она везак везе.

Кад доплови Београду лађа,

Ту гледаю туркинѣ са града,

На беседе на лађи девојки:

„Благо теби на лађи девојко!

Барем ћеш се лађи навозити,

И твога се драгог налюбити.“

Код куће ме још подуго задржи една немачка књига са мудрима изреченіама, од коих нека моим листовима у преводу предаем:

За ученог човека учена е жена худа срећа, ср јој
који пут дође да се с мужем надмеће.

Много би више среће на свету било, кад би међу
фамилијама већи мир владао, а тај нико већма не нару-
шава него жена, која противорѣчи, и свагда хоће да има
право. Она трује свом мужу дане, срећа и задовољство
одбегло е, несрећа и незадовољство обитава у дому под
ког е кровом инат.

Права любведостойност едне женске не обитава у
нѣном лицу, него у нѣној души.

Лепота е цвѣт, који се из јутра развие а често догађа
да е у подне већ увенут. За одржаванѣ лепоте мора бити
срце облагорођено, и разум обогаћен.

Ништа ние тако пролазеће као царство лепоте, ништа
жалостније него живот они женски, које ништа друго бити
пезнадоше до само лепе.

Лепа жена, али без духа и срца, мужу е то што
детету лутка: мила играчка — докле е још нова.

Ко дан хрђаво употреби, не може без кањња на за-
лазеће сунце погледати.

Праведно га ће едном, кад свака сѣн изчезне, вѣчни
своим престолом засѣнити.

Судбина може нас несрећима начинити, али за то не
мора нас понизити.

Ништа ние лепше од смрти којој е праведан живот
предходіо.

Найболѣ чествуеш спомен умерших кад примѣру
нѣног живота слѣдуеш.

Природа нам е за то два ува, а едан само език дала
да више чуемо, нег' што говоримо.

Августа 7. у јутру,

Још синоћ договоримо се К. . . . и ња, да јутрос
поранимо да се уміємо на нашем извору у воћу, куда
поћи, нађоше нас први зраци лепога јутра. Како смо из

под наше куће до ђуприв сишле, наиђемо на едно чудно позорје.

Од ђуприв па до воденице дижу се са обе стране потока старе врбе, које својим густим гранама у наоколо засѣњују. Јутро је још било у ломлену, с мраком, а ми смо гледали међу врбама свѣтлост неку. Полако прикривало се за једну врбу да видимо шта је, и смо гледали жену са горећом воштаницом, гдје око врбе обводи дете, и јасно говори:

„Не венчавам тебе,
Већ твоју грозницу
За ову врбицу.“

Обиђе три пут врбу тако говорећи, прелепи горећу воштаницу за врбу, па оде са дететом не освртајући се. —

Кад се она удали, а К. . . . рече: „Ајде сејо да се ми вратимо да не наиђемо прве на те врачбине.“ Мени се предлози учини сходно, те се осуети шетња наша. —

Хей суевѣрство у нашем народу, мало тко да је од тебе чист! —

Тако кад сам као дете била у Варадину на васпитању, одведу ми једанпут мои сродници у Буковац, село близу Варадина — мјесто мог рођења — да проведемо Дуове. Први дан Дуова оћу да идем у цркву без шешира, јер сам једва дочекала да се дочепам села да могу без шешира ићи, а моя стрина не да, наводећи да би на мою косу зинула и хала и враца, те би ми косу урekli, па би опала: Ја се на то стањем смејти, а стрина ми све знајуће доказе наведе, да зле очи и вештице постоје у свету, из међу осталог и слѣдујућу преповедку:

У Б. викали на једну жену да је права вештица, и тога ради сваки је од ње бегао. Досади се то њеном деверу у кући, па науми повревати снају своју да ли је заиста вештица. Једанпут уочи неког угодника легне он спавати, а он се није дао да га сам ухвати. Чује он снају своју гдје се немирно покревету преврће, устане и слуша да л' сви почињају. Он се још веома претан, кад бијаше пред поноћ а снаја устане, послуша да л' сви спавају, и

почем се увѣри да су сви у дубоком спу, изађе у куйну, отвори куйнска врата и оде на пољ. Девер брже ђиши, па за њом, кад ал она се с поля враћа, он шта ће? Куда ће? Па беж у фуруну! Она затвори куйну, упали єдну жижу, па хайд' огњишту, узме ватраљ, одгрне за- претану ватру далѣ, па из оне рупе ди ватра горе, извади єдан камен, из под камена лончић под заклопцем, кои одклопи, замочи прсте у лончић и нечим из лончића стане мазати рамена, говорећи: „Ни о пань, ни о кам' (камен) ни о грм, ни о три.“ Остави лончић како є и было, па наєданпут прну и одлети кроз оцак! Сирома девер у фуруни укочио се од страоте кад є видио како сна одлети, али опет зажели видити куда она то оде, и шта ће тамо радити, изађе дакле из фуруне, извади онај лончић, па се намаже, али од страоте нїє упамтио како є она говорила, него рекне: „И о пань, и о кам', и о три, и о грм.“ Остави лончић, па прне и он кроз оцак, али како є говорио онако є и било. Грувао се и о дрво и камен, запиньо за трић, те єдва долети тамо де су се вештице и вештци сакупили били, а то є на єдном месту у шуми коя се зове „Зеленика.“ Кад доспе тамо, има шта и видити! Коло играю вештци и вештице као да су се помамили: Има ту млади под венци, има девојка, има баба а тако исто и од люди. Позна он и свою снау сна виде нѣга па учуђено упита га: „А од куд ти брато овде?“ „Ето виш' снао, одговорио їой он „дошао сам да видим како се ти веселиш.“ „Добро, добро, оћеш поамтити.“ Рекне му сна, па оде опет у своє друштво Играше ту, веселише се, па кад им дође врсме, прнуше сви на єданпут и одлетише, одлети и он, али сирома како є морао свуда запиняти, о свашто ударити, нїє могао за њима летити, већ тако груво се и запиняо, док єданпут не лупи о највишу грану од єдне грдне велике трешић, и ту се међу рашлѣ заглави, да нїє могао, одма далѣ полетити, а док се он мучио да се изкобеля, кукурекну први петли, а како петли кукурекну, онда вештице не лете више, већ докле є коя дошла, ту мора и

остати, тако и он сирома остане на трешњи, и одна га поче и болети оно што се грувао, стане јукати и викати помагај! Али поћ, нема нигди никога. Кад у јутру пођу люди у винограде на посао, он иј стане викати: „Браћо, ако Бога знате, скидајте ме одавде!“ Люди се стану крстити и чудити: „Кои те враг ту попео!“ Те едва га скину, кад га скину, ал он сав изгребан, издрпан, изударан да не маћи нив могао, него пошлю по кола, те га болног, преболног кући однесу, и за шест недеља нив никад к себи дошао, тако му се сна осветила.

У Недељу 8. Августа, после подне.

Дошавши из цркве нађем на мом столу едно писмо под моим атресом. Рука е била Др. Франкла из Бечи. Он ми пише и пита, е сам ли била књижевно вредна у моим лепим бреговима, и шта сам све читала, од како сам из Беча отишла, има ли изгледа да ће мое пѣсме скоро угледати свѣт? — Том писму прилаже свой поздрав гостима-Роича, у којих кругу и он лето пробавио. Госте из сваке земљѣ опѣва он редом, а Србима овако:

„Die Serbin hat auch von diesem Thal vernommen,
Und naht in ihres Landes malerischer Tracht.“

Име Др. Франкла прослављено е у немачкој литератури, пѣгова дѣла препечатаваю се по пет-шест пути и опет се тако разграбе, нарочито „Дон-Жуан“, да се често догађа, да он сам не може кои егземплар за своје разположенѣ да добије. (А кад ће наша литература то дочекати? Зар дѣла Мушицкова и Доситејева ни су врстна, али опет тако не грабе се србске за руке њи.) „Дон-Жуана“ тражио е по свим књижарама за мене, али бадава, нема нигди ни едног егземплара. Ми се зайста можемо радовати, увиђавајући нашу нужду подизаня у изображени свѣт, да е Франкл на сѣйном броду своје пѣеничке славе, дојарио и до наших лугова, и ту послушао гласе наших гусала, из којих е познао Србина, и пѣгову огромну и-

сторію, те нас сад по истини пред Европом черта, коє су Списатели нама велике неправде чинили. — Наше пѣсме превео є и издао под именов: „Gusle. Serbische National-Lieder.“ Кол’ко я разумем, рекла би да є ово најболѣи превод наши народньи пѣсама.

Августа 9. пред подне.

Освитак ютрашнѣг лепог ютра нађе мене и Катицу са синоѣ дошавшим братом од тетке, учеником, у путу на тако звану „Добру-воду“ у шуми, идући к сѣверу.

Кад смо прошли по брегу разсуге углярске колебице, прими нас уровини поток, кои кривуда кроз поднож’є високи брегова, и овде - онде с камена пада, те мали водопад сочинява, а због густог склопа, не утрли покрай нѣга стаза, и обрасте са коровом, често дивлячни изглед имаѣаше.

Како є он доле текући кривудао, тако смо га ми с камена на камен тамо - амо прескакали идући уз нѣга горе, док нас кроз єдну међу стаза неизведе на єдну ливаду, гдѣ нам ютренѣ сунце диван простор озари!

Ту со уставимо на роснатој стази ливаде гледајући дивоту природе, коя нас обкружава. Ниже нас є поток жуборіо, свуд у наоколо пѣвале су тице свой поздрав дану, па и моя Катица поче са братом пѣвати:

„Тица пѣва у гори на грани,
 Майка буди свог сина у трави:
 „Устай сине! пролазе девојке
 Са извора лађане водице.“
 Нека, майко, нека девојка,
 Моя више ни куд ићи неће:
 Синоѣ сам іој на погребу био,
 Югрос рано на гроб излазио,
 И рекао до две до три речи:
 Драга моя шта си учинила?
 Што си таке дворе изабрала
 Што не маю врата ни прозора,

Да т' немогу чути ни видати!
 Црна врата отвор'те се сама
 Да се моя не разжали драга,
 Што ме тако дуго к њойзи нема!
 То изусти, па душу изпусти. —

Одатле опет уђемо у редове дрва, кои чиняху зрак ютра не доодим у средину своју. Из међ њи идући, спустимо се опет на исти поток, кои е туда из међ два висока шумска брега као из затвора далѣ се журіо, а нас опредѣленом месту водіо. На еданпут подиже се пред нама дрвени крст, на ком е у брег укопани левак предњим краем наслонѣи био, из кога е као суза бистра вода у поток падала.

Ето „добре-воде!“ повикасмо сви. Овом крсту и овой води иду грозничави у први Петак пре сунца, те се умиваю и купаю, с тога на свакој шибљики око крста віоріо се по едан пешкир или крпа, чим се они бришу, што е из далѣ, из под тамни сѣики дрва, некако чудновато изгледало. —

Тамни високи брегови заграђую ово мѣсто. У тој дубљини ништ се не чуе до пад воде из левка, и чоко-ренѣ потока кроз каменѣ, коѣ прати певањ тица са високи дрвета, а у сред ти сцена подиже се Спасителѣв знак! пред коим се болни са вѣром крсте и свом Спасу моле!

Августа 10 у вече.

Данас пред ноћ водисмо нашег госта под далеко чувену „Врдничку кулу,“ која своѣ стародревно теме на првом од села брегу у шуми подиже, и низ красну долину, покрај манастира св. нашег кнеза Лазара, преко нашег села и китњаста Срема чак до брегова Србіе види. Кула е висока, уполаокруг зидана, од сѣвера и шуме прав е зид, а овамо округлао. Кад погледиш зид, и у њму грдно каменѣ, мораш да се дивиш какве га руке ту поставише, и мораш да признаш, да су стари за вѣчност градили, а садашњи зидари за време зидаю.

У народу постои прича о зиданю куле, по којој онај краљ који је кулу зидао био је хала, па је само ноћу до-
 летао да види колко је кула обдан сазидана, а у зору
 она одлети планини Церу. Слуге, које надстajавале над
 зиданѣм куле, имали су кажу неке ватрене бичеве, са
 њима су били народ, који је камен и што треба на кулу
 носио. Сваки дан изтеривано је из Срема две хиљаде са-
 раора, који су додавали грађевину за грађевѣ куле, и то
 нису другчије могли него од дола па до на брег, стане
 један до другог, па један другом додаје каменѣ, песак и
 воду, док најмари на кули не добију. Па ког год ред
 дође морао је ићи да роби на кули, и није се ту гле-
 дало ни старце ни бабе, ни на жене у другом станю,
 већ кад ред дође мора ићи. Тако се догађало да стари
 под теретом умиру, и поменуте жене страдају, те је тако
 био јук и писка око куле, и свет у Срему готово сав
 помори се изгибе робовајући на кули. Краља који је хала
 био морало је свако вече кад из планине Цера дође да
 кулу обиђе, дочекати за вечеру погача од девет пути
 сејна брашна, ако није толико пути просевано, он позна,
 па одма да убити онога, ко је послао уз погачу дете од
 седам месеци, које он поједе. И због те његове вечере
 кукао је народ док се вили није разжалимо, па једанпут
 покаже се народу и научи га да му довече непошлѣ ве-
 чера, јер та вечера њѣга држи, те може одлетати и до-
 летати, а другчије би он ту био дано па би они њѣга
 убили, а она ће на њѣга набацити сан, па чим дође,
 лећиће да спава. Тако и буде. Још на по пута напад-
 не га дремеж, чим дође одма легне спавати, кад се у
 јутру пробуди, а он не може да лети. Е сад већ види
 шта је с њиме, па почне онако да бега док свануло није,
 дође до нашег дола из под села, ту га ухвати дан, онда
 није смео даље, него се завуче у један пласт, во један
 често рогове о пласт, па пласт превали, он изпадне, а
 люди дотрче, и убију га, и тако престане зиданѣ куле,
 и града поред куле, кога развалине заиста и данас стоју.

Друга опет прича о кули има како у очи видова дана

све виле скупе се у кулу, па кад дође поноћ оне расплету косу па кукају за кнезом Лазаром, за Милошем, за Юговићима, за Страивића Баном и за свима, кои су на Косову изгинули, и то кажу да је само ко слободан па да оде у поноћ под кулу, да би за целу истину чуо вилинско кукашѣ. —

Опет у ту причу у народу причају да најстарија вила, од које су све друге виле, ту у кули живи, и та тако да је стара да не може очію да отвори, него кад је и њне унуке и праунуке у пролеће изведу, да им покаже куда ћеду то лето са облацима, онда морају да јој подигну трепавице, и држе док невиди, кои ће облак на коју страну одредити. — И тако причи о кули имаде тма божија, но ја сам их и позаборављала, ер сам их све у дитиству слушала.

Августа 11. у вече.

Вечерас ћу опет да занимам моје перо са девојчким чаранима која за мою удалбну пријатељицу спремам. —

I.

Из оне стаклета, која се даду млади пуна вина, кад је момачкој кући доведу, треба се кроз крај кумовског превеза из сваког по трипут напити, после тај крај превеза отсећи, метути себи под главу, пак ћеш зацело видети с ким ће и ти вѣчана бити.

II.

На Бадњи-дан не треба девојка ништа до вечере да једе, онда први залогай од здравља (тако се зове лебчић, кои се са Божићним колачком умеси, насече се као риба, која се на роштиљу пече, посоли и на Бадњи дан једе се о вечери, само што се први комад остави да се сутра у вареник удроби), да извади из уста, и завеже у крај до кецељ, и кад пође спавати да метне под главу позвавши да јој суђени на сан дође, и тај залогай здравља с њоме подѣли. —

III.

На Бадњи дан, кад се пође слама по кући посипати треба девојка да изтрчи на пољ, па да се поине на капију, и ту да седи докле не прође ко од мушки, па како буде име оном што је про-

шо, исто тако би ќе име и иџном суџенику. У едном селу отац и мати гонили кџер да пође онде у селу за еднога, а она не хтела. У том дође Бадњи-дан, она едва дочека вече да се погне на капию, да види какво ќе бити име оном за ког ќе она поћи. Седећи она чека, на еданпут чуе се ход. Она заклонџна густим снежним гранџм од дуда стане провиривати тко иде, а идући смотрио нешто на капию, стане опет дизати главу да види кои е враг на капию, тако он иде ближе вири горе, она провируе доле, на еданпут рече он: „А шта ви ту на капию радите? Бог с вама!“ Она дрекне, и више спадне него што сиђе са капије, ербо е то био онај за кога она не хтела поћи, он утрчи за њом у куџу и то вече лепо њу изпроси! —

IV.

Девојка која е тежке ереће треба на Бадњи-дан у вече да све оно што ќе сутра на Божић у цркву обући завеже у едну мараму, па да остави под астал да ту преноћи, то сутра да обуче, и да иде у цркву, пак ќе се зацело удати одма. —

V.

Девојка која би се рада удати скоро, треба на Божић ко од сродни да нареди кога, кои ќе е, кад се у славу Божию устае, по имену викнути, па побећи одатле. Ако буде чула, па се одазвала, или на пољ изашла, удаће се за цело скоро. —

VI.

Девојка како на Божић с јутрења иде треба управо да иде на дрвляник, па да понесе у куџу дрва, ако унесе цепанице с паром, онаће се ти месоба удати, ако не унесе, онда неће.

VII.

На Божић у јутру треба когод из комшилука да донесе девојци парче хлџба, и да јој даде с речма: „На, па иди у своју куџу, ти си за путом, немој више стајати овде!“

VIII.

На Беле покладе обичај е код нас, да се ја обарую и у вече еду, дакле девојка треба да ту сваку лџску купи, па у своју кецелю завеже, и да метне себи под главу, позвавши суџеника свога, да дође, да с њом те новце преброи. —

За сад од ових чараня тица моя дальна пријатељице, више неznam; али я живим у народу, пак ми их е лако још скупити, кое џу и учинити.

Августа 13. у вече.

Юче и данас видило ме є сунце у равницама цвѣтнога Срема, куд са мојом сестром идо у госте сродницима нашим. Оба ова дана пловило є оно по ведром небу преко равног Срема, а наши ужелѣни сродници да могоше би претворили дан у годину, да нас само по желји угосте, и проведу лепо, па и пак не могоше мене проћи да ходајући по разноцвѣтном Срему, понесем самога цвѣћа за спомен, но морадо и струк горкога пелена понієти!

Наши сродници извозили су нас у шетњу у своя добра, тако синоћ враћајући се из кованлука свратимо у прво село да посѣтимо свештеника, кога на сред авліє застанемо. Како нас смотри обрадовано пође нам на сусрет, и мени проговори: „А гле наше миле Србкинѣ! добро ми сви дошли! Заповедайте у собу. Имам госте из Б. па моя жена оде с њима мало у прошетню до баште, саће се они вратити. Баш водем што сте дошли, нека виде нашу Србкиню, нашу дику сремску.“ На коє му я одговорим: „Молим вас не мойте казати за мене ништа друго до чія сам кћи; єр немарим да ме ту од главе до пете мере, и да после приповедаю да су видели „Списательку,“ коє ми домаћин єдва обећа да ће учинити. Питам, из ког су села ти гости из Б. и шта су, коє нам он каже. — Ето и гости дођоше: єдан млад човек, за ког смо већ чули да є трговац, средовечна госпоја, њгова сна и сестра од стрица девојка. Домаћин обе стране представи. —

Домаћини нас на вечеру зауставляю. Любезна домаћица пређе к мени и поче шишир дрешити, али мени први поглед, прва рѣч с њиним гостима проговорена, учини ми тако у несродной сфери осѣхати се да би чисто излетила оданде па прехватим домаћицу за руке благодарєћи јој, и кажем да є моя желя да одма идемо, на коє ми трговац онај рече;

„Фрайли се вальда лангвайлюєду у нашем друштву, а видите ваше є друштво нама врло пріятно.“

Я. Ніє, Господару, то што ви кажете, него сам я страш-
лива, а коньї мога . . . горопадни су, па би волела да се за
вида иде.

Домаћин. Ніє него іош штогод, горопадни коньї, вальда
су ово оне ваше гудуре, да куд год се макнеш, мислиш сад ћеш
враг скер'ати, него ово є слави равни Срем, можеш летити као
змай, па ни бриге те ніє! Него доле тай шешир, морате ви оста-
ти. Па сам одрешн шешир мојой сродници, узедє с кревета ше-
шир и нѣног мужа, па однесе у другу собу, стаде на врата, и
смеюћи рече: „Айд сад!“ Ми останемо на вечери. До вечере и
при вечери проведо я са гостима у следећем разговору.

Госпоя. Раваница, єл' то близу вас.

Я. Нема ни єдан четврт сата хода, кад се пешке иде.

Гос. Мора л' се кроз ваше село проћи?

Домаћин. Баш покрай куће фрайлине.

Госпоя. Долазе л' много страни да бесухую намастир?

Я. Врло много страни долазе: преко лета нема скоро да-
на да по ков страно у манастир не дође.

Фрайла. То се ви често унтерхалтуєте; єр сигурно да и
млади люди праве лустрайзе до Раванице?

Мой рођак. Моя фрайлице! Незна вам та шта є то унтер-
халтовати се, она зна шта є то варяча, оклагія, посленика како
треба оправити и дочекати, шта є преслица и разбой; селянка є
то права.

Трговац. Молим, молим, не изгледа фрайла тако унгебил-
дет, као што ви кажете; нѣя є изглед троц каквой варошкиньи.
На ово зачне се домаћин из гласа смеяти, па устане и пређе к
мени, па ми прешапће: „Да знаду они, ко є та фрайла!“ — И
я се насмеєм, — а домаћин да поправи шапутанѣ, рекне свом
госту да ми є прешаптао да пазим комплименте, ков добіям. —

Госпоя. И ков фрайла им фолн єрнст заслужує. Апропо,
фрайли, познаєте л' ви какву списательку у той вашой Фрушкой-
Гори?

Сви мои сродни, домаћин, домаћица, погледаше у ме. —

Я. Познаєм є врло добро. И она є свештеническа кћи, се-
ло то, ди є она, лежи таки преко брега од нашег села.

Сви гости. Кажите нам, молим вас, што од нѣ?

Я. Я незнам шта ви хоћете да вам я кажєм.

Моя сродница. Кажите ми ви найпре, шта сте слушали о
нѣой; єр и я ню познаєм, и могла би вам свеєдно као и моя се-
стра казти.

Фрайла. Нѣне Гедихте су врло гайстрайх, али кажу да є
она фантаста им хекстен град.

Я. То до душе есте, моя фрайла, да е само видите како изгледа!

Госпоя. Вирклих? А ми чуємо да она носи косу пуштену низ плећа и да изгледа фантастично како само бити може.

Трговац. Да неке књиге чита, што су само за високоучене люде, и том да е себи тако занела главу, да и она мисли да е високоучена, а овамо е права луда.

Луда! плану я, ал се брзо утишам, и погледим у мов сродне, ови сви упрли очи у мене, — а я онда смеюћи се одговорим: „Ест истина, какве вам та књиге не чита, и све нешто учи, сама се учи, сама се слуша, и све тако коекакве лудоріе проводи. Узме књигу, па се сама самцита заузме, оде ди у воћняк или на ливаду, седне под какву воћку, па по полак дана седи сама ка' луда, и чита, ако е радиш дан онда и чита и штрика, ако не то, онда лута по долови и брегови, заблене се у дальину, па тек извади из цепа плайвас и артию и нешто пише, вальда те нѣне стихове зад опет кажу да никакав свой дневник пише, и ту кажу до преко по ноћи у писаню проведе. Е, ако ніе тако ко' што вам кажем с књингом и артиом куд отишла, онда се завуче у собу, код свои књижурица, па по цео дан свецем и недельом преседи као куга сама.

Домаћин. Фрайла, фрайла, како можете тако говорити?! Та она е дика нашег Срема!

Я. Дика Срема? Е то сте, господине мой, сувише рекли.

Госпоя. Па кад е тако белезен, да барем чита штогод унтерхалтлих: какве деле Романе. (К фрайли). Шта оно ти богати сад читаш?

Фрайла. О, дас ист сер интересант, што я читам: „Ди сих аус либе гемордет.“ Фрайла, я вам не могу изказати како е то интересантно.

Я. Не чита вам та такве књиге. Она чита Историје, и не знам како ми оно мой брат рече да е пре застао ди чита; чекайте, чекайте, ми — ми — хм! Митологию, и шта вам я још знам, неке браћине штудіе, и Бог свети зна шта још.

Мои сви у смей. —

Госпоя. Па како то нѣн отац и мати допуштаю? Они венигстенс треба да су паметни.

Я. Тако, молим вас, свл се за ньом занели, па вальда мисле, Бог зна шта ће са ньювом кћером бити. Шта ту пріятели ньяма говоре, да они то ньюй забране, ал то е за ньи найвећа увреда. Отац каже: Я јој тай дар ни сам дао, немогу га јој ни закратити. Мати каже: Што е свету брига дал' моя кћи што ради или не ради: я ню кад станем удавати сложићу у две фіоке

нѣне књиге и артиѣ, у трећу гитар и ноге, па застрти пешкиром, па его дарова.

Трговац. Ја би имао волю те дарове добити, па би свако јутро извадио по њдну књигу, па најпре њу у главу па књигу кроз пенџер. Баш пер јукс идем да ѣ иштем.

Ј. Мой господару, не би та вас ни гледала.

Он. Охо, фрайла, ја мислим да би јој стале очи кад би ме с моим екипажом видила.

Ј. Будите уверени да би вам с места казала „не љу,“ па ма да пун џак дуката пред њу изручите, ербо ѣ она већ имала таки прилика, и на чудо свој околини, све их одбила.

Он. Па да шта мисли та високоумна женска?

Ј. Бог зна шта она мисли, само каже да нѣ трговачка кућа за њу, ни она за трговачку кућу, тако би ви повукли што наши веле кошар, па још кад би га напунила каквим књижурѣнама?

Фрайла. Даклен су фрайли дихтерин хох хинаус? Па да с ким дакле има она умганг?

Мой сродник пређе к мени као да ми наздрави, и рече лагано: „Та молим те престани, оћу да пукнем од смея, а несмем да се смеѣм.“ „Маните ме се,“ одговорим ја, и окренем се одговарајући питајућој: Е моя фрайлице, да ви њу чуѣте како она садашњѣ воспитане Србкинѣ критизира! Она каже да садашњѣ изображенѣ женско нѣ ништа друго него уображенѣ да су изображене, а овамо су отишле далеком странпутицом од пута, кои води к правој изображеню. Родителѣи троше на воспитанѣе женске деце, али су сами не способни означити правац, кои ће децу до правој изображеня довести, већ по светском, и то само код нас Срба начину, пуштаю родителѣи да им се кћери образую. Кад тако имаю воспитану фигуру у кући, коя се зна добро кривити, комплименте правити, шкодљиве романе из руку не пзметати; красни србски ѣзик кварити са туђим реч'ма, онда родителѣи мисле: Ал ѣ наше дете изображено! Свет, кад такву ѣдну фигуру види ди иде сокаком као на нокту, каже: Ал ѣ воспитана! После само како иде, та познаѣ јој се да ѣ у Бечу на воспитаню била.

Фрайла. Даклем фрайла Дихтерин протестираю што се немачке речи у србски го ор мешаю? Али кад србски ѣзик нѣ тако фини, да се на њму све аусдриковати може? Нек она мени каже србски „шмахтенд,“ ако зна каз'ти.

Ј. То може бити да неби знала казати; ер ни ја прилично немачки знам, а и србски у нашој се кући лепо и чисто говори, али „шмахтенд“ то неби знала србски казти, ер ни Србину ни Србкинѣи не би лепо стаяло да изгледаю „шмахтенд,“ а ја кад би морала србски за кога казти да тако изгледа, ја би казала: изгледа као преклана овца.

Госпоя. Маните се преклана овца, него што сте почели.

Я Е, тако као што вам кажем, тако она о женском воспитанију суди, и по том воле да е грозница веже него у друштву такови створова бити, ер вели њеново воспитанѣ нѣ им свест озарило, чувства и мисли узвисило, па да у друштву с њима проведени часак пријтно, него док ступиш међу њи врећати се твоје лепше чувство. Она ти се ту почне оговаранѣ ближњи; претресаю са нове хальине, и ди е ко био, шта е ко радио, а то за то што њине умне очи ни су отворане, само на тѣлесне очи виде, ове шта виде него свет само, дакле држи тай свет. И тако вам она у свой околини неиде до само у две три куће, које су вальда по њној ђуди изображене. Али доста молим вас, нѣ вредно да се све о њој говори, ратос е већ било.

Сви. Молим, молим, нас то интересира.

Госпоя. То она вальда на паоре и не гледи?

Я. Да видите нѣ тако. Незнам како то њойзи њна фантазіа доноси, ал с паорима за чудо лепо живи. Ко што вам кажа да се као куга завуче у собу па по дана преседи сама, а кад кадгод зврцне јој у памет да на свет изађе, онда изађе на сокак, имаю едну багрену код зида авлиског, седне под багрену, а комшинице чим е виде одма се све скупе око њ, најпосле и деца потрче, па онда с њима седи, разговара се као да е с њима юче на њиви била, и за чудо е сви воле. Знате да ни едан селяк, ком е какву инштанцију адвокат написао, неће у суд предати, док њој не донесе да види ел' добро написано, или ако е какво писмено у обштинској кући ком њном селяку прављно, то се мора њој на преглед довести; што год солдати из њног села има, свию сродници њој иду да им писма пише и новце оправля, и тако кажем вам за чудо е воле. Кад она путем иде деца јој на сусрет трче; шта ћете већ више. И она вам у паорске куће иде, пред празнике они њо са колачима (плетеницом) зову да јѣ у празницима посѣти, а има онде у селу што на селу зову „Грка“, тима она неиде, само јѣ кад по край њи прође лепо поздравѣ, па то е све. Сад кажите, нѣ л' то лудо?

Госпоя. Им хехсти град лудо.

Фрайла. Какав би то смешан айнфал од мене био кад би я седила с паоркињама на сокаку! Ха, ха, ха, списательке.

Ми сви у смей. —

Трговац. Та паор кад пред мой дућан дође мора капу да скине, а нѣ да се я с њим дружим. Да се дружим са оним кои у свакој нужди дотрчи к мени да му новаца узаймим!

Я. Ал списателька у својој лудости другчѣ мисли. (А овамо послѣ: а кад дође есен ти за онај позаймљѣни новац бѣдном селяку и кожу с леђа здереш.) Него манимо се њ, већ дођите

у Раваницу пак ћете е лично познати, она ће ово дана код мене бити.

Трговац. Ауф еден фал, само кад ћете ви кући?

Ј. Сутра.

Он. Его нас дакле прекосутра. —

Госпој. Кажу да е Раваница врло глеценд, а игуман гешиктер ман?

Мой сродник. А заиста да е то вредан човек, тај е Раваницу тако украсио, да кад наступиш, мислиш идеш у Рай.

Ј. Заиста е истина. Манастир нема дуга, црква е изнутра сјајно украшена; собе и покућство такво е да се може сам цар дочекати; само још да се сјверна страна зданія оправи, и ћелије покрију, пак ће Раваница бити прави царски манастир. И тако едва разговор други правац доби. Али мени наново борбе када се поврати смо. Прво моя сея као мала золя поче: „А, сејо, чу ли сад како свет о теби суди! Ј сам још дете, али сам ти увек говорила: Сејо, сејо, окани се писања, да ти свет еданпут мира да, а ти нећеш да слушаш, ето ти сад, чула си сама како те уважавају. Сви други ћипише да им кажем шта я на последку са собом мислим? Небо е тако красно било, и звјзде трептале, я погледа тамо горе, и помисли: Тамо е Бог! Пак онда моима одговорим: „Бстел' чули, човеку нје дано ни за најближњи часак о себи опредѣлити, а нек'моли за своју будућност. Нје ли мудра она наша пословица: „Ум за мором, смрт за вратом.“ Што сам я овака, то е хтео Бог, а шта ће Бог далѣ самном, то я не знам; за то сва та осуђивања свѣта презирем. Люди ми ни су кадри ништа дати, ништа одузети: Осуди л' ми Бог несрећу, хайд' нека е уклоне люди; нарече л' Бог мени срећу, нек е пробају уништити люди, и тако вѣрујући, я се само са својом савестју рачунам, па кад ми највећма затужи гоненѣ люди, а я онда узмем мой гитар, па се затворим у мою собу, одсвирам и одиѣвам:

Нек су Теби Творце само

Дѣла моя повольна,

То ће бити дика моя

Кад престанем Твоме страшном суду,

То ће бити благо мое

Што ћу у гроб понети.

Августа 14, у вече,

Данас сам била права кућаница, и то сеоска кућаница.

Моя майка одпутовала е своје оцу и брату на су-
трашнѣ свечарство, повела е собом и К, тако сам
сама све уређивала и наређивала по кући, слуге на по-
сао оправила, у вече с вечером дочекала, бутер прави-
ла, сир сирила, краве и телад да се наране и затворе
надгледала, едним словом, била сам права кућаница, па
штета што од мои гонителя, кои на мене вичу, ніе кои
данас видіо (могли су не они прек'ючерашњи видити, а
ти вальда у манастиру чуше тко сам я, пак се и не —
свратише —), те би се лоте бриге, коя га без пужде
мори, опростио.

Али мой свѣте! кои се и духом и умом и чувством
по прау превіаш, треба да знаш, да само не треба вре-
ме узалудно пропуштати, па онда има на полезно раз-
полаганѣ доволно часова. Ето, данас сви, и то не мали
послови дома нашег точно су израђени били, и опет сам я
имала времена мало и читаню посветити, а сад ево пѣ-
вам, али не вама, него „браћи што разуму чувство,
што наш пѣсник Малетић вели, пѣвам пѣсму, на кою ме
ово тамно облачито вече побуђуе:

Звѣзде се крію,	О, далѣ, далѣ
Небо е мутно,	Од звезде оне
Облаци с' вію	Да ни облачак
По небу журно.	На ню не клоне.

Облаци страшни	Да нѣни зраци
Ах куда, куда?	У ноћи овой
Немойте небо	Просиплю наду
Надкрити свуда!	Майци тужој.

У едном краю	Коя е та майка
Белога света —	Сви е ми знамо,
С надеждом блиста	Ер нѣну тугу
Сад една звезда. — —	Давно слушамо.

Августа 15 у ютру рано.

Пѣсма.

Глас ютренѣи ронс звона,
До Божіѣга у вису трона
С упованѣм душа моя
Смѣрно диже чувства своя.

Разлежте се гласи свети
На сусрет вам душа дети,
У вам чуе име Бога,
Створителя свѣта тога

Кога слави сунце, земля
Судбе коіом он управля,
И све што ту обитава
Своіой вољи покорава.

Ком у часу бѣде кое
Човек лѣ сузе свое.
Надмоћію ког се моли
Мой род кога душман гони.

Молба рода коя сада
Подиже се к Теби и ја,
Чуй в Боже! смѣрно Т' молим,
А молим Те с родом моим.

Свемогући! кои из мрака
Свѣтлост створи бѣла данка
Из мог рода дуге ноћи
Створи бѣлом дану доћи!

Мене чувство пѣвати учи, гдѣ створу пѣсме много
времена не треба, — а люди еднако потврђую да я ни-
шта друго нерадим него пишем. Хоћел' то рећи да ду-
го пишем и бришем, док одну пѣсму не напишем? Ако
то мисле, онда мора бити да има и таки списателя, кои
дуго сироту главу лупаю, док из нѣ што на папир не
излупаю.

Али кога вила пѣвати научи,
Тай се с' своіом главом за дуго не мучи,
Ер му пѣсне слазе са неба висока,
Слуша их у жубору извора дубока.
Пѣсне му пробуди румена зорица,
Пѣсне му развѣ зелена горица,
Пѣсне му донесе зелено пролеће
Остави му пѣсне и када одлеће,
Тай у грудма нађе пѣсму за Косовом, —
Облеће га вила будућности зором. —
Па што тако люди пакостно да вичу?
Ком в пѣсна дата, том пѣсне свуд ничу,
Ко кад треснеш воћку, а плод доле груне,
Тако пѣсне оном, ком да вила струне.

У вече 15. Августа.

Едан превод.

Едан трговац имао е двоє дече. Старіє од седам година зваше се Вилхелм, а други кои не имаџаше само шест година, звао се Христіан. Њин отац био е често принуђен чинити велика путованя на коњу, због своих трговачких послова. Он имаџаше свагда о ункашу свог седла два напунѣна пиштоля, и кад се врати с пута избаци их у воздух, или их са шипком изпразни, боѣћи се да ко себе или друге не рани, преко тог он е своим синовима претио не дирати ни пиштољ, ни оне друге пушке. Трговац ед-ног дана вративши се са едног пута и наскоро по свом послу мораде отићи на други, остави навалице своє пиштољ пуне. Он се ніє ни мало бояо да ће се њгова деца усудити дирнути их, ербо им е он то строго забранио. Сутра дан отац изађе, Вилхелм и Христіан играше се у соби гдѣ су пиштољи на столу били. Играймо се солдати рекне Вилхелм своє брату, узевши с едном руком едан пиштољ, а други брату пруживши. Не знаш ли рекне Христіан, да нам е забранѣно дирати у пиштољ? Я знам то добро, одговори Вилхелм, али они ни су пуни; ербо е отац казао да он свагда пред што ће кући доћи њи изпразни. Дакле како се може човек ранити с пиштољима кои нису пуни? Стани ти тамо доле, и пази на мою заповест. Кад я рекнем: Ватра! Ти избаци. Ту стою обоица едан према другом, и Вилхелм заповеда: Пази! — Пред прси! — нишан, пали пушку! Паф! — Смртна танета згоде их обоицу. Они падну, а рѣка крви потече по патосу. На глас пиштоля потрчи мати у смртном страу! — — И небо! какво криво позоріє! Она обнесвєстѣна падне покрай деце своє коя се трзау іош. Слуге дотрче, — а деца неколико сати после изпусте душу.

II.

Едан ученик неког известног универзитета одликовао се тако чистоћом своє нраву и напредцима у наукама, да е себи придобіо почитаніє своєх професора и од люди најодлични те вароши. Тай млади човек обеђаваше врло много, и нимало се ніє сумњало да он неће едном чинити чест своим сувременицима, али злочест примѣр неки неваляца, с којима е несрећу имао не престано бити, сруши наскоро све ласкајуће надежде. Први корак кои га од њгове дужности удали, водіо га е од порок на порок и до злочинства најгрозниї. Игра е една била од први стена, о кою е њгова добродѣтель посрнула. Изгубивши знатне суме, и видив-

ши себе изван станя намирити мложство дужника кои га свуд гонше, намери тумарати од села до села водећи живот злочинствени скитнички. Ёдно вече, кад е было у едном од свои гнезда, догоди се да едан странац дође, и намести се у едну собу до нѣгове. Пре нег што ће дећи тай нови гост нађе за добро преброити свое новце, и преда се по том сну. Ученик занет прелестним зveckанѣм метала, ког оскудѣванѣ причиняваше нѣгово бѣгство, учини тада мере да га себе присвои. Мой отац, говораще он сам собом, неће ми шилати ништа, особито после онако брзо раскуте помоћи, кою ми е недавно учинио. Ние ми више допуштено показати се у едной вароши, ди сам изгубио повѣренѣ свию честни люди. Новци тог непознатог избавили би ме на еданпут не прилике. Али може л' ме разрѣшити од срамног заната крадливца? Било их е пре мене, и я нећу бити у тим последњи. У тим страшним мислима проведе ноћ. Странац сутра оде у разсвитац, ученик му слѣдова, стигне га и убие. Нѣгове невином крвлю окаяне руке отворе за едном међом торбу несрећнѣга, кои у својой крви пливаше, и јошт се са смрћу бораше тужно и смртно јаукајући. Убица нађе две стотине талира и едно писмо, ал какво писмо! Нека га читатель прочита без ужаса ако му е могуће:

Неваляли сине!

Я сам се побудио послатити још двеста талира да твоје дугове платиш и твоје ствари опет у добар ред поставиш. Зар се не даш ни мало побѣдити добротама едног опечалѣног оца, кои те никад ние увредио? Твоя мати, твоя несрећна мати, плаче данноћ због твога заблуђеня. Можеш ли ладнокрвно гледати да твой неуредни живот нас у гроб обара? Твой стриц и восприемник, кои те ние од твоје шесте године видіо, има неколико дана како нас е дошао посѣтити. Он е желіо да те још еданпут види. Нѣгова е намѣра, оставити теби и твојой браћи сва своя добра, коя су знаменита, и он е приміо на себе да ти преда ову суму, кою ти шалѣм. Почитујга као твога оца, имај спрема нѣга сваку могућу учтивост и води у будуће живот прилични за тебе и мене. Поврати живот твој плачућем оцу. Осуши-сузе твоје несрећне матере. Ние нам могуће гледати да трчиш у своју погубел, а да не умремо од туге. Нећемо поднети ту мисао да те видимо јавног непријателя Бога и люди.“

При читаню тог писма тай млади човек падне у очаяніе, и убоде себе више пута са истим анцаром, са коим е свога стрица убіо, и мало дана за тим умре у очаянію.

Из те се исторіе види, коя е одвећ истинита, да први корак, управљѣи к злочинству, води често већу част люди у пропаст.

16. Августа у вече.

Свршивши све нослове овога дана и вечера станем код прозора од ходника гледајући како млад месец рано за брегове залази, и помишљајући да тако и гдѣ-кои свѣтли србски дух рано за брег гроба зађе, као што е владика Нѣгош, Павле Поповић шабчанин, Бранко Радичевић, које

Рано схвати ладна рака,

А на србском небу с њима

Рѣдке с' звѣзде угасише,

Цѣлом роду вай! за њима.

Из ових чувствованя тргне ме глас моих из гостию долазећих, коима да се врата отворе на слуге викнем, а я весело на сусрет потрчим, и малу Милицу на своје руке примим.

Августа 17. у вече.

Мутно и ветровито време премора ме цео дан у кући провести. После подне дође Катици една другарица, да јој я неки рад покажем, девојка пуна шалвиви досетки, с коима ми е дуго време мутнога дана прекратила, најпосле нам е и загонета.

Шта у шуми без мозга лае? (сикира).

У шумици на одной ножици? (гљива)

Заророта рота, са висова плота, чак се чув у незнану земљу? (грмявина).

У нашега врапца девет покроваца, па му се опет ребра виде? (бели лукац).

Пуна црква ђака, ни од куда врата? (бундева и семе).

Црно мало цара вара? (бува).

Сва шума покисла четир прута нису? (кравлѣ виме).

Одклоп заклоп, титарош варош? (сандук).

Деда ниє никад у цркви био, отац иде сваке године еданпут, а син сваког светца и неделѣ? (чокот, грозд, вино.)

„Чекай да я теби едну загоненем, рече Катица па у обкладу ако погодиш: „Закукулѣно, замумулѣно, задевећено, задесећено, нит' га могу окукульити, нит' га могу одмумѣлѣити, ни оддеветити, ни оддесетити, зови оног коє закукульио, замумульио, задеветио, задесетио, нека одкукульи, одмумульи, оддевети, оддесети,“ т. є локот. —

Тако едно из другог, изађе следећа преповедка.

Царски лик.

Едан човек радио на едной нивви, поред коє догоди се да прође цар. Цар видећи га како вредно ради, помисли да тай човек колико є вредан толико мора и паметан бити, па заповеди да се ко а прама тога човека уставе, и зовне човека себи, и упита га, коме ради? „Себи и добром господару,“ одговори човек. „Разумем, одговори цар, па колико на дан имаш?“ „Два маряша.“ одговори човек. „па на што їй употребљаваш? упита цар. „Одужуем стари дуг, даем под интерес, бацам у воду и раним себе и жену.“ Цар се замисли, но не могући погодити, упита човека да му изясни шта є то? Човек одговори: „Што стари дуг одужуем, то раним старог оца, што под интерес даем то раним синове, да и они мене под старост ране, што у воду бацам, то раним кћери, од кои никакву хасну имати нећу.“ „Добро, одговор цар и, знай да сам я цар ове землѣ, и то да се за живу главу ниси усудио ни коме казти док мой лик не видиш; ако коме кажеш, я ћу те с места дати обесити.“ „Добро светла круно, одговори човек, я то не ћу ни коме казти, док опет ваш лик невидим.“ Цар се врати натраг, и таки сазове све министере и каже им да ће їй све разтерати ако му не погоде шта є то: „Имам два маряша на дан, од тога стари дуг одужуем, даем под интерес, бацам у воду и раним себе и жену?“ Неделю дана да им рока да то погоде. Рок скоро да прође,

министри ни близу ни су да погоде, онда сете да е цар ти дана некуд путовао, испитаю од кочиша коим е путем цар ишао, па едан од њи зађе истим путем и наиђе на истог човека, стане, зашита га, ел' ово дана цар туда пролазио? „Есте“ одговори човек. Па ел' скоим говорио? упита министер. „Есте самном“ одговори човек. Ала драги! Рекне министер, есил' ти њму казао каква ти е надница? „Есам“ одговори човек. Па кажи драги и мени шта оне речи значе, ер ође цар све да нас разтера ако не погодимо! „Несмем, одговори човек, и мене ође да обеси ако коме кажем“ Кажи драги молим те, цар неђе знати, кажи ево дукат. Човек прими на длан дукат, ал' опет каже да не сме казти. Министер му да још едап, и тако едан по едан намири стотину, човек му онда каже шта оне речи значе, министер се врати на траг, и кад дође дан кад имаю цару оне речи изтумачити, изађу сви министри опет пред цара и цар ји упита шта оне речи значе? Министри изтумаче, али цар бѣяше врло мудар човек, па одма рекне да су они морали ићи њговим трагом, и на оног човека наићи, па таки пошлѣ по оног човека, кои кад дође цар га строго упита: Есили ти овой господи казао? „Есам,“ одговори човек. Не реко ли я теби, рекне лютито цар, да ћу я тебе обесити ако ти то коме другом кажеш док мой лик не видиш? „Есте светла круно, одговори човек, ти си мени тако казао; али я сам од то доба твой лик не еданпут, него сто пути видю.“ И с тим извади пред цара они сто дуката што му е министер дао, а покаже на њима царски лик. Цар се врло њговой мудрости зачуди, па рекне министрима: Водите га и покройте на њга господско одело; он ће мени од сада уз колено седити и њгову мудру главу пита ћу за свашто; нека се шилѣ и по њговог оца, жену и децу, я ћу од сад за њи бригу водити.

Една народна пѣсма.

Куд ћеш, куд девојко?

Недиж' главу високо:

Не знаш срећа каква е. —

„Моя срећа у Бога

А я една у рода;

Ођу да се поносим

С моим чарним очима,

С моим стасом високим,

Кое имам од Бога

Лепо руво од рода

Една чудновата повѣст.

Био е едан трговац кои са своіом женом у Индію оде. Тамо стече много новаца и по истечению неколико година врати се у Француску, од куда е и био. Имао е едног сина и едну кѣер. Мужко дете имало е четири године, било му име Јован, а девојчица која е тек три године имала звала се Марія. Кад су на пола пута били дигне се страшна буря и корманош каже да су у великой опасности, ер их ветар к островима гони, гдѣ ће им се лађа за цѣло разбити. Трговац чувши то узме едну велику даску, привеже за ню жену и децу. Био е у намѣрио и себе за даску такође утврдити, ал нѣ имао времена за то; ер лађа груне о брег, разбие се, и сви кои су на нѣой били попадаю у море. Даска на којој су жена и деца били, одржи се на површю мора као каква мала лађица, а ветар е натера к едном острову. Сад жена одреша узице, чим су превезани били, и изађе са децом на суво.

Како се у безбѣдности наша, прво што е чинила било е, да е пала на колена и Богу на избавленю благодарила. Била е врло смућена што е свога мужа изгубила, а и мислила е, да ће и она и деца на том острову од глади умрети морати, или од дивљи зверова разтргнута бити. Неко време ишла е пуна ти жалостни мисли, кад на еданпут она спази неколико дрвета окићени са родом. Узме дрво, омлати нешто од тога плода, да својој малой деци да еду, и она ела е. Кад се по том далѣ крочити усудила да види, неће ли ди год на какву колебу наићи, нађе на свою велику бригу и очаяніе, да се на пустом острову налази. Но опет наиђе на том свом путу на едно велико дрво, кое е било шуплѣ, и одважи се у тој шупљини ноћ превести. Даклем спавала е ту са своіом децом, а слѣдуюћег дана ишла е по острову још далѣ, колко е само нѣи могла. Одрчила е на свом путу нека тичія гнѣизда, са кои покупи яя. Кад већ увиди да ни люди ни шкодљиви зверова не нађе, заключи предати се вољи божіој, и што е у нѣном могућству чинити, да свою децу добро воспита. Имала е едно Евангеліе и едан Зборник у својој торбици. С тим се послужи те свою децу научи читати и преблагога Бога познати. Едног дана рекне јој мали синчић: Мати а гди е мой отац? Моје сладко дете, одговори сирота жена плачући, твой е отац у небу, али ти имаш другога оца, а то е преблагі Господ Бог. Он е овде, ако га ти и не видиш. Он е, кои нам ова яя и ова воћа шалѣ, и бривуће се за нас докле год ми нѣга будемо од свег срца любили, и нѣму вѣрно служили. Кад су деца читати знала, читала су е великим удовольством све шта су те кнѣиге садржавале, и говорау цео дан о том. У осталом била су та деца врло добра и врло послушна матери својој.

Кад су две године протекле поболе се жена и осећајући да се њена смрт приближује, била је с почетка врло брижна ради своје деце, на послетку помисли да ће Бог који је тако добар и благ, бринути се за њи. Лежала је у шупљини свога дрвета, и почем своју децу к себи дозвала, рекне им: Ја ћу скоро умрети моя драга децо, и ви не ћете више мајку имати. Али се ипак опомените да ви сами нисте, и да преблаг Бог све види шта ви чините. Непропустите јутром и вечером њму се молити. Ти мой мили Јоване, ти се мораш одвећ за твоју сестру старати, не мой је ни кад совати ни бити; ти си већи и снажни од њ па јој мораш ја и воћа доносити. Хтеде још нешто и Марији рећи али не имаде времена к тому — она умре.

Сирота деца ни су схватила шта је њинова мати хтела, ер они од умирања јошт ни шта не знадоше. Кад је она умрла они су мислили да је заспала, и ни су се усудили викати из страха да је не пробуде. Јован донесе воћа, и почем су вечерали, полежу покрај дрвета и заспе обое. Сутра дан врло се зачуде, да њена мати још спава, и дрмаше је за раме да јо пробуде. Кад видише да им не одговара, мисляше да се на њи срди, почну плакати и за опростенје молити обећавши јој, да ће јо врло учтива бити. Ма шта да су чинили сирота мати није им више одговорити могла. Више дана проведу тако док већ и тјело није разпадат се почело. Једног јутра викне Марија, и каже Јовану: „Ах! брате, црви једу нашу сироту матер, морамо је свући, оди овамо помози ми.“ Јован дође, али тјело заудара тако деца ни су могла издржати, но буду принуђена друго дрво тражити за ноћиште. Обое су ни кад пропустили Богу се молити, и своје књиге тако су често читали да су ји на памет знали. Кад су прилџно читали онда су ишли у шетњу, ил' поседају на траву пак се разговарају. Једног дана рекне Јован сестри својој: Ја се опомињем кад сам још сасвиммали био, да смо били у једном месту гди је било велики кућа и много люди, отац је имао много служитеља, и ми имадосмо лепе хаљине. На јданпут метне нас отац у једну кућу, која на води отиде, после нас је превезао за једну даску, а он оде на дно морско, одкуда се више ни вратио није, а сирота мати каза да је он сад на небу. То је чудно што се догодило, одговори Марија, али тако је хтео Бог, ер ти знаш брате, да је он свемогућан. Јован и Марија остали су на том острову једанајст година. Једног дана кад су на баиру морском седели смотре више црни люди на једном чамцу приближавати се. У почетку Марија имаде стра и хтеде побећи, али јој Јован рекне: Останимо, сестро, зар незнаш, да је наш отац, преблаг Бог овде, и да ће тим людма прекратити да нама какво зло учине. Кад су се Црнци на суво извезли, зачуде се видећи ту децу, која сасвим другу боју имају него ови. Они

ій обколе и освоє; ал є било залуду деца неразумеше ньовог езика. — Јован одведе дивляке на место гдѣ остатци нѣгове матери лежаху, и преповеди им како є она умрла, али и они нѣга исто тако мало разумеше. На последку Црици покажу им свой мали чун, и даду им знак да у нѣга уђу. Я несмем рече Маріа, ти ми люди причиняваю страх; али є брат речма ободри.

Уђу дакле у чун кои ій на єдан близу лежећи и од дивляка обитавани остров, донесе. Сви дивляци приме их врло добро, ньов краль гледао є Марію без престанка, и чисто є метао руку на срце за показати іой како он ню люби. Ніє прошло дуго времена а Јован и Маріа говорише езиком ти дивляка, и постану са свима ньовима обстоятелствама познати. Јован увиди на скоро да они с народима, кои сусѣдне острове обитаваю, рат воде, да своє зароблѣнике ждери, и да єдног грдног маймуна обожаваю, кога више дивляка послуживаше, тако да єњима обоима тешко било да су међу такве злочинце доспели. Међутим хтеде краль неизоставно да Марію узме. коя свом брату рекне: Я водем умрети него тога човека жена бити, ербо є он врло ружан па зато нећеш да поћеш за нѣга? ніє брате, рече му она, ербо є врло злочест; зар невидиш, да он нашега оца, преблаого Бога непознає, и место да му се моли, баца се на колена пред тим гадним маймуном? Па онда наша књига каже да своим непријателѣма праштати морамо, и њима добро творити; а ти видиш да тай безбожник своє зароблѣнике колѣ и ждере.

Мени нешто на памет паде, рече Јован, кад би ми тога гадног маймуна умртливи, онда би они увидили да он ніє Бог. Ми га морамо отровати. Маріа пристане на то, и маймун би мртвав. Дивляци, кои су га дворили и кои су као нѣгови свештеници били, кажу кралоу да є Маріа и нѣн брат свой несрећи, коя се догодила узрок, и да он само онда може срећан бити ако ти обое бели убієни буду. Одма буде заключено да новом маймуну, ког су баш на место оног првог поставили, превесе се жертва, да обое „бели“ у присутствію буду, и после да се живи спале. Кад є Јован то заключеніє чуо, рекне им: Да є ваш маймун Бог био, не би га я убити могао, ни сам ли дакле я моћнији него он? Мора се онай велики Бог обожавати, кои є создатель неба и землѣ, а не тако єдна гадна звер. Те речи разлюте дивляке, вежу Јована и нѣгову сестру за дрвеће, и почну чинити припреме да их спале, ал стиже вѣст да се велики брой ньови непријателя на ньов остров извезо. Они полету да се с њима бию, но буду надбієни. Дивляци, кои побѣдише скину ланце са обое „бели“ и одведу их собом на свой остров, гдѣ постану краљѣви робови. Међутим и ти нови дивляци водили су често рат и ждри своє зароблѣнике као и њине комшіє. Єдног дана заробе

млого заробљеника, ер су врло храбри били. Међу њима бијаше и едан „бели човек“, и будући да е врло мршав био то заклуче дивљаци да га гове, пре него га поведу. Метну га дакле на ланац у едну колебу, и опредѣле Марию да му ело носи. Будући е знала да ће га скоро прождерати дивљаци, то е имала велико сажаденѣ према њму, тужно га погледајући рече: „Боже мой! имај милосердія с њиме. Тай бели човек, кои е врло зачуђен био видивши девојку свое бое, зачуди се іош и већма кад е чуо да говори њговим езиком. „Ко те е научіо француски говорити? упита е он. „Ја незнам како се тай езык зове коим ја говорим“ одговори она, „то е езык мое матере, и она ме га е научила. Ми имамо и две књиге, из кои сваки дан читамо.“ „Боже мой!“ викну човек, склапајући руке к небу, дал’ е могуће? Али ћерко моя, небил’ ми могла те књиге за кое кажеш показ’ти?“ „Нису код мене,“ одговори она, „али ја идем по мога брата, кои ій чува, пак ће вам он показ’ти.“ Како то рече изађе на полѣ, и наскоро врати се са братом, кои обе књиге донесе. Бели човек отвори књиге с чувством, и почем е на првом листу прочито, викну: Ове књиге принадлеже Јовану Морицу. Ах, моя слатка децо! Зар вас опет видим? Одите загрлите вашег оца; о да ми можете дати вѣсти и о майки вашой!“ Јован и Марија падну у наручія белог човека, проливаћи сузе радости. Напоследку рече Јован: „Мое ми срце каже да сте ви отац мой; ал не знам како то може бити, кад ми е мати често казивала да сте ви у море унали.“ „Ја сам занста био унао у море кад се наша лађа разбила, одговори човек, али добием се едне даске, и испливам на едан остров, вас за изгубљне држајући.“ Сад и њму Јован приповеди све, чега се опоменути могао. Бели човек плакаше тужно кад се о смрти свое сироте супруге известіо, Марија е такође плакала врло, али то е било зашто друго. „Ах!“ викне она, „нашта нам помаже што смо оца опет нашли кад ће кроз кои даи бити убиен и поеден.“ „Да му раскинемо ланац, рече Јован, па да сви троє у шуму бегамо.“ „Па шта ћемо тамо чинити, моя једна децо?“ рече Јован Мориц; „Дивљаци би нас опет ухватили, ил’ би од глади помрли.“ „Пустите мене,“ рече Марија, „ја знам едно поуздано средство коим ћу вас избавити.“

Почем е то рекла, изађе на полѣ, и оде кралоу. Кад е у њгову колебу ушла, падне пред њга и рече му: „Господару, имам едну велику милост од вас да испросим, оћете л’ ми обећати да ћете учинити ми е?“ „Ја ти се заклинѣм“, рече краљ, „ер сам врло задоволян с тобом.“ „Добро дакле“ одговори му Марија, и знайте да е онај бели човек, ког сте ми под назираниє дали, мой и Јованов отац, ви сте заклучили да га поведете, па сам дошла да вам предложим, да е он стар и мршав, а ја сам млада и пуна;

надам се, да ће те имати ту милост мене место иџга повести. Молим вас само за рок од осам дана, да имам ту радост, мога оца мало дуже гледати.“ „Зайста“, рече јој краљ, „ти си тако добра девојка, да те нипошто на свету неби убити могао, ти ћеш живити а и твой отац. Шта више и то ти кажем, да сваке године една лађа с белым људима овамо долази, којима ми продаемо заточенике, које нећемо ести, лађа ће скоро доћи, а ја ћу вам да ти допуштенџ да можете отићи.“

Марија благодари краљу топло, а у свом срцу благодари Богу, који му је сожалењџ према иџ улио. Отрчи своје оцу ту радостну вџст однети, и кад после неколико дана приспе лађа, о којој је краљ говорио, одвезе се она са својим оцем и братом. Извезу се на едан велики од Шпаньолаца обитавани остров. Почем је заповедник тога острова Маријну повџст чуо, говораше сам собом: Та девојка нема ни феника, и врло је од сунца изгорела; али она је тако добра и тако добродџтелна, да ће моћи свога мужа срећним учинити, него кад би била богата и лепа. Он замоли дакле Маријног оца, да му своју кћер за супругу да, и почем је Јован Мориц своје зајзволенџ дао, узме је гувернатор, а Јовану (сину) да едну своју сродницу. Они живише на том острову врло срећно, и дивише се премудрости Промисла, који је Марију само зато робиньом учинио да јој да прилику, своје оцу живот избавити.

Августа 19. у подне.

После дводневног мутног неба и ветровитог ладног времена, да се човек у доцној есени морао помишлати, зарумени се јутрос најлепше обзорю неба. Ведри дани! Вас се човек зажели као оно сужань слободе, обрадује вам се, и полети да вас ужива у не дру майке природе. И ми као највећу нужду стане матери представляти, да се брескве покупе и донесу, које је ветар зацело ово два дана све што су зреле омлатио. „Ид’те смилим Богом,“ рече матери, „поведите Јулчику и Ђлину да покупе и донесу, па њи кући журите.“ Боже мили! Та то се није ишло. него се летило, да се само из зидова на брег изађе. Имало се за чим и журити: по брегу су лепа виногради, жути се и плава грожђе из међу зеленог лишћа, а неко собствено оживисџ владаше туда. Јтом се надлеташе

чворци да гдѣ у члан падну, али бодар пудар пред њи трчи са виком : „Хай ! хай !“ пратећи ту вику пуцањем с великим бичем, од чега чворци прну у вис, али мало далѣ опет се почну спуштати Вика : „хай ! хай !“ и пуцањ бича и цвркутанѣ чворкова испуњаваше воздух, уз то како се најманѣ ветар покрене, лупа велике чегртальке, која се овде-онде на највишим воћкама на мотки дигвута у зраку белила, постављена с том цѣли да и њена лупа чворкове плаши. Служавке са пуним котарицама одоше кући, а ми остасмо још уживајући милину, која нас у природи божијој обкружаваше. Пред очима лежао нам је и равни Срем у дугом простору, и моя сея загледавши се у дальну равнину, поче певати :

„Равно полѣ жао ми је на те
Што мой драги отиде низа те.“

— Я јој пресечем пѣсму с реч’ма : Болѣ певай :

Синѣ море жао ми је на те
Што мой братац одплови низа те.

„Е па како је далѣ, я би то волела певати, ер је мени братац морем одпловио ?“ Чекај сад ћу ти ту песму донети, одговорим я, одем под орае, и напишем јој песму :

Синѣ море жао ми је на те,
Што мой братац одплови низа те,
Он не рече с Богом завичаю,
И сви мои што у њем’ остаю,
Већ он гледа у сунашце јарко
Па му вели : кад путуеш тако
Плавим небом, о сунашце сјајно !
Поздрави ми отечество дально,
Поздрави ми мое родителѣ,
Оба брата, обе миле сее,
И кажи им, о сунашце мило,
Да си мене у свету видило ! — —

У вече.

Мало час добила сам одговор на моје писмо од 23. Јунија о. г. од Госпођице Ю. М. из В. . . . ра, са којом сам по том имала радост изненадно састати се у Н. и примити израз чувства побуђеног моим писмом и песмом, које опет и у писму наводи. Ја сам се обрадовала лепом знању србског језика, као и лепим мислима и осећањима те Србкиње за род, и све што се на ползу рода клони, најпосле обрадовала сам се и лепом њином србском писанју, што је код наши Србкиња велика реткост, јер кад узмеш писмо које наше Србкиње, сит да се наплачеш, какве су ту куке и вериге, које јасно показује како је небрежљиво учено слово матерњег језика. Бог би дао да тако све Србкиње уму својим језиком писати и говорити, као ова њина сестра Србкиња. —

Августа 20. у вече.

У врућини подна вратих се данас из винограда, куд сам још са огранком сунца отишла паки по брескве. — Почем сам сама остала, наместим са донетим послом под мою марелу као какав пудар, изнад мене летели су чворци са својим цвркутањем, мамљени зрелим грождем, а вика пудара разлегала се по околини. Плаве брегове југа већ је била јасност сунца обасула, да се једва провидити могли и то у неком трептању, мене узхити да нису тамним судбе облаком застрти, па се загледа у ту даљњу свјетлост и помисли:

Сайте се ви брегови мили,
Од вјкова ви сте сјини били,
Ал од ваше те сјиности зрака
Шалте тамо ли још има мрака:
Глед'те Балкан како је још таван
Братац Бошняк, ах! још је роб јадан.

Из тог чувства тргне ме један певајући глас покрај обале, глас је био моје посленице Руже. „Ружо! Ружо, оди

овамо!“ викну я, и она ево е кроз обалу дође. „Ружо, реко јој, оћу да ми кажеш ону песму, што си пре кад смо плевили певати почела, па дошо Ава, а ти далѣ нехтеде.“ Она се насмея и упита: „Али кажите ви мени, молим я вас, што ви оћете те паорске песме да знате? я сам бивала у Карловци у берби, па ми певамо, а богме господ и фрайле и не слушаю на наше песме.“ —

Песма.

Чести гласи земљом пролазише,
 Носише иј по мору бродари
 И по суву далеки путници.
 Гласи кажу чудо не чувено,
 Да умире царе Самуиле,
 Ди год кога од рода имао,
 Све е царе под саблю метнуо,
 Да на нѣму не остане царство.
 Чош он има единицу сею
 Коя му е на далеко с двори,
 У той земљи, у Херцеговини,
 Коя есте там Херцеговица.
 На самрти царе разумео
 Да и у нѣ едно чедо има,
 Мушко чедо, мали Михайло.
 Побоя се царе Самуило
 Да на нѣму не остане царство,
 Па он шалѣ два лака улака,
 Два улака два добра юнака,
 Да доведу малога Михайла,
 Да и нѣга погубити даде,
 Да на нѣму не остане царство.
 Одедише два лака улака
 Славной земљи той Херцеговини,
 Пред дворове Херцеговиници.
 Колко иј е она угледала,
 Тол’ко слуге пре нѣм изаслала,
 Па и сама на двор изшетала
 И слугама дае заповести:
 „Хитро слуге конь’ма зоби дайте,
 А гостима сваке ђаконіе,

Улаци су то браца моего,
 Мога браца, цара Самуила.
 „Ели здраво царе господине?“
 Ал беседе два лака улака,
 Два улака, два добра юнака;
 „Ой госпођо Херцеговинице!
 Ни смо дошли да се ту частимо
 Већ смо дошли да те уцвѣдимо:
 Болуе нам царе Самуило,
 Ди год кога од рода имао
 Све е царе под саблю метнуо,
 Да на нѣму не остане царство;
 Разумо' е за твог Михайла,
 Шилѣ ујко да га доведемо,
 Да и нѣга нејаког погуби,
 Да на нѣму не остане царство.“
 Сузе лие Херцеговиница,
 Па опрема сина Михайла,
 Опрема га, и светуе лепо:
 „Чедо мое, мали Михаиле!
 Кад ти будеш пред ујковим двором.
 Пред двором е по велика ела,
 Вежи коња за зелену елу,
 Самур-калпак о седло обеси,
 По коленке ујку у двор уђи,
 Целивай га у скут и у руку,
 По најпосле ди пашмагом стае,
 Па му кажи: О мой мили ујко,
 Тебе твоя поздравила сея,
 Твоя сея, моя мила майка,
 Да јој пошлѣш трубу бурунџука
 Оне црне боје жалостиве,
 Чим ће мене ожалити майка
 Удовица нејаког единца.“
 То Михаил послушао майку
 Кад е био пред ујковим двором
 Коња веза за зелену елу,
 Самур-калпак о седло обеси,
 По коленке иде у двор ујку,
 Люби ујка у скут и у руку,
 По најпосле ди пашмагом стае,
 Па он рони сузе низ образе
 Па беседи: „О мой мили ујко!
 Тебе твоя поздравила сея,

Твоя сея, моя мида майка,
 Да јој пошлѣши трубу бурунцука
 Оне црне бое жалостиве,
 Чим ће мене ожалити майка
 Удовица нејаког единица “
 То се цару врло разжалило
 Па беседи царе Самуило:
 „Чедо мое неячки Михайле!
 Не ће тебе погубити ујко,
 Већ ће теби оставити царство:
 До сад био царе Самуило,
 А од сада царе Михайле.“
 То изусти, па душу изпусти.

II

Два су брата у милости растла
 И међ њима сея единица.
 Єдиница сея Анђелија.
 Што су браћа с пута доносила
 То су сеи у дар остављала.
 То не могла очима гледати
 Павловица млађа јој снашица,
 Па она иде својој єтрвици,
 Ђурђевици старіој сваици:
 „Ој бога ти моя єтрвице,
 Не знаш какво за ображу билѣ
 Да омразим међу браћом сею?“
 Ал беседи млада Ђурђевица:
 Ид’ одатле єдна отровница!
 И да б’ знала не би ти казала;
 Єр и я сам међу браћом растла,
 Што су браћа с пута доносила
 То су мени у дар остављала,
 Нема цвета у овога света,
 Ког е тако лепо погледати
 Као сею међу браћом милом “
 То не слуша млада Павловица,
 Већем иде у златне кавезе,
 Закла браћи девет соколова,
 Па она иде на горнѣ чардаке
 Ди су браћа руйно вино пила,
 На беседи и Ђурђу и Павлу:
 „Зло вам вино, још вам горе било,
 Шта уради сея Анђелија:

Заклала вам девет соколова!
 Ал беседи и Ђурађ и Павле:
 „Нека сеє, нек се сея мази.“
 Мисли свашта Павловица млада,
 Она мисли па едно измисли:
 Она иде у подруме дойић,
 Па им закла два коња найболя,
 Коє браћа само онда єзде
 Када иду цару на диване.
 Опет иде браћи на чардаке
 Па беседи и Ђурђу и Павлу:
 „Зло вам вино, још вам горе било!
 Шта учини Анђелия сея:
 Закла вам два коња найболя,
 Коє браћа само онда єзде
 Када иду цару на диване.“
 Ал беседи и Ђурађ и Павле:
 „Нека сеє, нек се сея мази.“
 Опет мисли Павловица млада,
 Опет мисли па опет измисли:
 Она иде на Дунав на воду
 Па одреши девет воденица
 И сви девет дунавом одоше.
 Опет иде браћи на чардаке
 Опет иде, и опет беседи:
 „Зло ти вино, и Ђурђе и Павле!
 Зло вам вино, још вам горе било,
 Шта учини сея Анђелия:
 Одреши вам девет воденица,
 И сви девет Дунавом одоше.“
 Разљоти се и Ђурађ и Павле
 Па беседи младој Павловици:
 „Ид' одатле Павловице млада,
 Нека наше единице сея,
 Нека сеє, нек се сея мази.“
 Кад то виде Павловица млада
 Да неможе сею омразити,
 Она иде на горнћ чардаке
 Па погледа ди е Анђелия,
 Анђелия код своє снашице
 Код снашице младе Ђурђевице.
 Кад то виде млада Павловица
 Она узе анђине ножеве,
 Оде своме чеду над колевку

Па га закла ка но ягић мало!
 Оставила кржаве ножеве
 Оставила анђи у сандуке,
 Па он иде браћи на чардаке
 И беседи своме господару:
 „Зло ти вино Павле господару,
 Шта учини сея Анђелиа:
 Заклала ти чедо у колевки!“
 Скочи Павле, а скочи и Ђурђе,
 Па одоше сеи на чардаке,
 Не нађоше сею на чардаку
 Већ нађоше кржаве ножеве,
 Анђелию код своје снашице,
 Код снашице младе Ђурђевице.
 Братац Павле сеи говорио:
 За што сеио да од Бога нађеш
 Кад нам закла девет соколова,
 Кад нам закла два коња најбоља,
 И одреши девет воденица,
 Ал што закла мушко чедо мое!
 То ти сеио опростит' не могу.“
 Цичи, вришти Ђурђевица млада
 Цичи вришти, и Богом заклинѣ
 Да то Анђа учинила није,
 И сея се браћи заклинјала:
 „Ни сам браћо живота ми мога,
 И онога Бога на небеси,
 Ни сам браћо ништа учинила;
 Ал ако ми ви неверујете
 Вежите ме коньма за репове
 Водите ме пољу Смедеревском
 Па нека ме коньи разтргнуду.“
 Узе Павле единицу сею
 Коя но е у милости растла,
 Па е води пољу Смедеревском,
 И веза е коньма за репове
 И ту Анђу коньи растроше!
 Ди е Анђи капца крви пала,
 Саме су се свеће ужижале,
 Ди е Анђа сама собом пала,
 Ту се сама црква саградила,
 Па се зове: Анђелија црква.
 Мало за тим време постојало
 Братац Павле тешко оболео,

Боловао три године дана,
 Кад настала година четврта
 Павле Ђурђу брату говорио:
 „Ао Ђурђе, мой брате едни,
 Мрежи конѣ у лаке интове
 Па ме носи Анђелии цркви
 Не бил' сся брату опростила.“
 То е нѣга послушао Ђурђе,
 Преже конѣ у лаке интове
 И носи га Анђелии цркви,
 Колко га е црква угледала
 Толико се врата отварала,
 А из цркве нешто проговара:
 „Брате Павле, просто теби било!“
 Здрав се Павле двору повратио. —
 За тим мало време постојало,
 Разболе се млада Павловица,
 Боловала у мукама тешким,
 Боловала три године дана,
 Кад настала година четврта,
 Ал беседи Павловица млада:
 „Ой Бога ти Павле господару!
 Прежи конѣ у лаке интове
 Па ме носи Анђелии цркви
 Не би ли ми опростила сея.“
 То е Павле лубу послушао,
 Преже конѣ у лаке интове
 И носие Анђелии цркви.
 Колко е црква угледала
 Толико се пред њом затварала,
 А из цркве нешто проговара,
 „Ид' одатле Бож'я одпаднице!
 Ти си мене с браћом завадала,
 А ти за то люто боловала,
 Боловала за девет година,
 И од тебе месо одпадало,
 А кроз кости трава проницала.“

III.

Полетише до два златна голуба
 Па падоше светой цркви на олтар,
 Изилази свети отац Никола
 Па он пита до два златна голуба:
 „О Бога вам до два златна голуба
 Ёсте л' били код Јордана водице

Єсте л' види Крстителя Іована
 Єл' крстію Христа Бога нашєга?
 Ми идемо од водице Іордана
 Па по свету свете гласе носимо
 Да є свети Іован Крститель
 Христа Бога нашєг крстію,
 Ту стаяше некрштєна девойка
 Свети Іован теде и ню крстити
 Па іой дає златну купу Крститель
 Да зайти из Іордана зламенѣ,
 Узе купу некрштєна девойка
 Па удара златном купом о Іордан,
 Кад то виде свети Іован Крститель
 А он рече Христу Богу нашєму :
 „А видили о Господе! шта девойка учини?“
 Видим, рече Господ, и ману
 На девойку светом десницом,
 И у камен претвори се девойка.
 Кад то виде онай народ скупльни
 А он ником паде пред Христа
 И повика : Єси Ти син Божїи!
 Крсти и нас, Крстителю Іоване!
 И Крститель на Іордану све їй крстію.

Августа 21. у вече.

Субота увек у кући доноси посла, али Субота до-
 носи и Неделю, пак ћу я мою данашню дангубу, што
 ни врстице не прочита, сутра надокнадити, премда за-
 повѣст Божїя вели: „Шест дни дѣлай, а седми дан го-
 споду Богу твоєму,“ али я мислим да се ово не може
 на умно дѣланѣ односити; єр човек и онда Бога слави
 кад себе просвѣштава.

Неделя 22. Августа, у вече.

„Подобно станѣ овога народа имало би обратити
 вниманїє Европе, а оно є єдва исторїя нѣговог послед-
 нѣг ослобођєня позната по гдѣ коим лицама.“

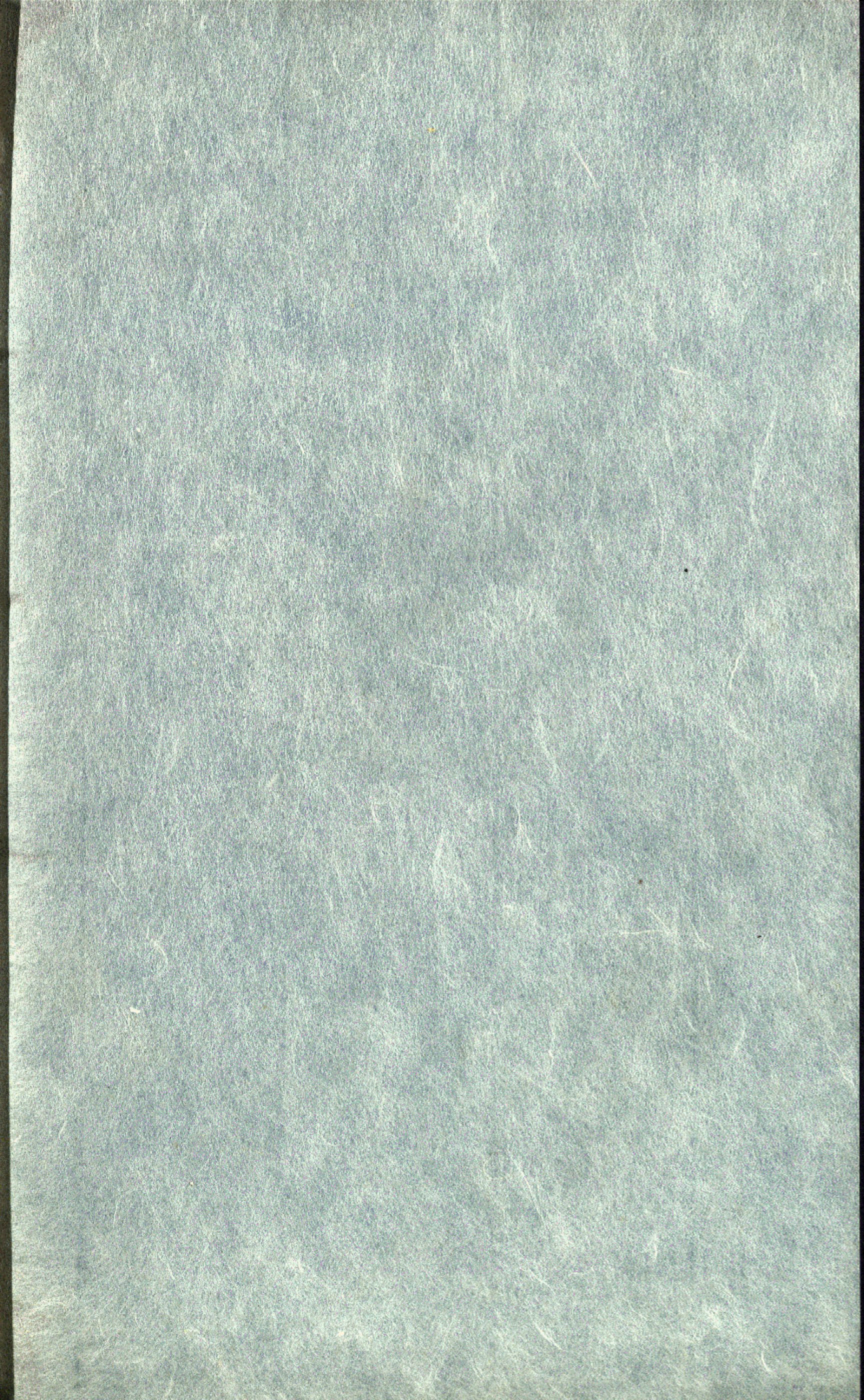
Ово је удалѣни србски син за свой народ рекао, и ја мислим да нема ни једног Србина, који је имао саобраштај са туђинцима, да није истину тих речи изкусио, нарочито пак они Срби, који су се по страном свѣту учили, од њих зацѣло ни један ни на којем универзитету није у преданијама светске историје чуо име и дѣла србска. (Ја кад сам год. 1851. први пут у Бечу била, и мој любве-достойни вођа вукова кћерка свуда ме по престолном граду водила, нисам могла да се на дивим што по изложима могаше се видети литографирани предмета, лица од свију народа на земљи, најпосле вашака и мачака, животиња из Африке и Азије, али ништа србско! Једанпут пели смо се на торонь цркве св. Стефана чак до у врх, па слазећи ја стрчим доле, и зауставим се на ходнику, који је баш на среди висине тороня, и око свог тороня у наоколо води, да ту Мину дочекам, нѣ подуже не би, а ја станем на врата и горе викнем: Ајде Мина, шта радиш! Близу мене стојаше два господина, по изгледу бечлије, и на моје те речи разрогачише очи у мене, а онај један рече: „Was für eine Sprache spricht den diese Dame?“ Е, помисли ја, и погледа их намрштено, да сам ја говорила хинески, они би рекли: Schau, diese Dame spricht chinesisches. Други пут кад сам била у Бечу, опет сам гледала, хоћу л' што наше видети, и видела сам само образ Маре Бранковића царице турске, али и то је само зато, што је Мара Српкиња царица турска.) Ту истину и ја сам доста пута изкусила, па ево и данас. Доби смо неке госте, међу којима бияше један турђинац из горњи вароша, који је дошао доле једном свом школском другу, пак су дошли да виде Манастир, и том приликом посѣте и нас. Странац гледа по соби образе из србске историје, и пита какви су то ликови, ја му кажем ово је Душан цар србски, ово је Деспот-Ђорђе несрећни србски Деспот-Ђорђе, и пр. Али странац незна ништа о србској историји па ми вели да та имена „ganz fremd klingen.“ Ја га одведем пред образ Карађорђа и велим му да се надам, да ће му бар ово име познато бити, оно је из последњег војвања

Србије, кад се од Срба који ни оружја не имадоше, задрмала в турска царевина, о чем и данас има живи сведока по целой Европи. Али странац вели, да ни словца о том рату не зна. Господине мой, реко му ја на ком му драгу ви универзитету да се учите, морам вам казати, да знаиѣ ваши учитеља о историји не допире далеко, или е то сушта злоба да се прећути огромно јуначтво едного народа, који е своим грудима свагда изложен стаяо варварском турчину, те кроз њи не могао продрети да Европу поплави, а да не Срба било, видели би вам ми данас ваше универзитете, на којима и о дивљацима што учите, само ништа о Србима. Како е Европа спрема вас праведна, неће проћи још по столѣтја а ви ћете казати да су имена Ђорђа и Милоша, који Србијокове турске разкидоше, фабула, као што сад велите за србско царство и за нашег Кралѣвића Марка.

Нек вас незна Европа и њна историја о јунацима нашим, Србин е у срцу вама подигао споменик, који

Отац кад умре, син га наслеђуе
Свети аманет, пак ће га чувати.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉ Cp II 18/2.1